МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ

Кафедра менеджменту

«Допущено до захисту»
«____» _____20___ р.

Завідувач кафедри, к.е.н., доцент

_____Наталія ВЕРНЮК

КВАЛІФІКАЦІЙНА (ДИПЛОМНА) РОБОТА

БАКАЛАВРА

«УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ СТАНОМ СТОВ «УКРАЇНА» НОВОУКРАЇНСЬКОГО РАЙОНУ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ»

Виконала: студентка 4 курсу, 41-м групи спеціальності 073 «Менеджмент»
КОЧУБЕЙ Анастасія Станіславівна
Керівник: д.е.н., професор
КУСТРІЧ Лілія Олександрівна

Умань – 2026

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ СТАНОМ ПІДПРИЄМСТВА

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ СТАНОМ ПІДПРИЄМСТВА

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ВСТУП

У сучасних умовах функціонування економіки ефективне управління фінансовим станом підприємства є одним із ключових чинників забезпечення його стабільного розвитку, підвищення конкурентоспроможності та досягнення високих фінансових результатів. Раціональне формування та використання фінансових ресурсів визначає рівень платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості підприємства, а також його здатність адаптуватися до змін зовнішнього середовища.

Особливого значення проблема управління фінансовим станом набуває для підприємств аграрного сектору економіки. Це обумовлено специфікою їх функціонування, яка характеризується сезонністю виробництва, залежністю від природно-кліматичних умов, тривалим виробничим циклом, а також значною часткою матеріальних і фінансових ресурсів, залучених у процес господарської діяльності. У таких умовах ефективне управління фінансовим станом дозволяє забезпечити безперервність виробничого процесу, мінімізувати фінансові ризики та підвищити результативність використання ресурсів.

Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю вдосконалення підходів до управління фінансовим станом підприємств в умовах нестабільного економічного середовища, зростання конкуренції на аграрному ринку, коливань цін на сільськогосподарську продукцію та ресурсні фактори. Оптимізація структури активів і капіталу, підвищення ефективності використання фінансових ресурсів, забезпечення ліквідності та фінансової стійкості є необхідними умовами забезпечення стабільного функціонування та розвитку підприємств аграрного сектору.

Метою кваліфікаційної (дипломної) роботи є дослідження теоретичних аспектів та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення управління фінансовим станом СТОВ «Україна» Новоукраїнського району Кіровоградської області.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

- дослідити теоретичні основи управління фінансовим станом підприємства;

- проаналізувати фінансовий стан підприємства, зокрема структуру активів і пасивів, ліквідність, фінансову стійкість, ділову активність та рентабельність;

- виявити проблемні аспекти фінансового стану підприємства;

- обґрунтувати напрями удосконалення управління фінансовим станом підприємства та оцінити їх економічну ефективність.

Об’єктом дослідження є процес управління фінансовим станом СТОВ «Україна» Новоукраїнського району Кіровоградської області.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів управління фінансовим станом підприємства та напрями його вдосконалення.

При проведенні дослідження використовувалися такі методи: аналізу та синтезу, порівняльного аналізу, економічного аналізу, фінансового аналізу, графічний метод.

Інформаційну базу дослідження становлять наукові праці вітчизняних учених, матеріали фінансової звітності СТОВ «Україна», інтернет-ресурси, а також результати власних аналітичних розрахунків.

Практична значущість роботи полягає у можливості використання запропонованих заходів щодо удосконалення управління фінансовим станом у діяльності СТОВ «Україна», що сприятиме підвищенню ефективності використання фінансових ресурсів, зміцненню фінансової стійкості та забезпеченню стабільного розвитку підприємства.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ СТАНОМ ПІДПРИЄМСТВА

Фінансовий стан підприємства є однією з базових узагальнюючих характеристик його діяльності, оскільки саме через нього відображаються результати використання майна, капіталу, трудових і матеріальних ресурсів, а також можливості суб'єкта господарювання підтримувати безперервність функціонування та досягати поставлених цілей. У науковій літературі фінансовий стан розглядають як інтегральний підсумок фінансово-господарських процесів, що проявляється через систему показників ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності [1-3].

У практичному аспекті фінансовий стан має особливе значення тому, що саме він формує інформаційну основу для рішень власників, менеджерів, кредиторів, інвесторів, працівників та державних органів. Для власників важливими є збереження вкладеного капіталу та зростання вартості бізнесу; для менеджменту – оцінка ефективності управлінських дій; для кредиторів – надійність повернення позикових коштів; для інвесторів – рівень інвестиційної привабливості; для держави – податкова дисципліна та фінансова спроможність суб'єкта господарювання [4-6].

У сучасних умовах нестабільного ринкового середовища значення управління фінансовим станом помітно зростає. Підприємства змушені працювати в умовах інфляційного тиску, змін цін на ресурси, обмеженого доступу до кредитування, трансформації логістичних ланцюгів та посилення конкуренції. За таких умов стійкий фінансовий стан виступає не лише результатом ефективного управління, а й умовою виживання та розвитку підприємства [7; 8].

Для підприємств, діяльність яких залежить від сезонності виробництва та коливань зовнішнього середовища, проблема управління фінансовим

станом набуває особливої актуальності. У цьому аспекті доречно враховувати галузеві особливості аграрного сектору, де спостерігаються нерівномірність надходження грошових коштів, залежність від урожайності та природно-кліматичних умов, суттєва частка матеріальних запасів і біологічних активів. Хоча теоретичні основи управління фінансовим станом є універсальними, саме галузевий контекст дозволяє повніше розкрити їх практичне значення [9; 10].

Категорія фінансового стану в економічній літературі трактується неоднозначно. Одні автори пов'язують її насамперед із забезпеченістю підприємства фінансовими ресурсами, інші – з підсумками його господарської діяльності, треті – із здатністю своєчасно виконувати зобов'язання, підтримувати стійкість і генерувати прибуток. Незважаючи на відмінності у формулюваннях, більшість підходів об'єднує розуміння фінансового стану як комплексної характеристики, що одночасно відображає наявні ресурси, результати їх використання та перспективи подальшого розвитку [11-13].

Таблиця 1.1

Підходи до визначення фінансового стану підприємства

Підхід	Сутність	Акцент	Практичне значення
Ресурсний	Фінансовий стан ототожнюється із забезпеченістю ресурсами та якістю їх розміщення	Ресурсний потенціал	Дозволяє оцінити основу фінансової діяльності
Результативний	У центрі уваги перебувають фінансові результати та ефективність господарювання	Підсумки діяльності	Показує віддачу від використання ресурсів
Платоспроможнісний	Ключовою ознакою вважається здатність підприємства виконувати зобов'язання	Ліквідність і розрахунки	Важливий для кредиторів і партнерів
Системний	Фінансовий стан розглядається як сукупність взаємопов'язаних показників	Комплексність	Забезпечує цілісне уявлення про фінансове становище
Управлінський	Фінансовий стан виступає об'єктом аналізу, планування та регулювання	Управлінські рішення	Спрямований на пошук шляхів покращення

Джерело: побудовано автором

Наведені в табл. 1.1 підходи свідчать, що жоден із них окремо не розкриває сутність фінансового стану повною мірою. Саме тому найбільш аргументованим видається системний підхід, який інтегрує результативний, ресурсний та платоспроможнісний аспекти і дозволяє оцінювати підприємство не фрагментарно, а комплексно [12; 14].

З урахуванням наведених підходів фінансовий стан підприємства доцільно визначити як комплексну характеристику його фінансово-господарської діяльності, що відображає рівень забезпеченості ресурсами, ефективність їх використання, здатність своєчасно виконувати свої зобов'язання, підтримувати належний рівень ліквідності та фінансової стійкості, а також створювати умови для довгострокового розвитку.

Зміст фінансового стану найповніше розкривається через сукупність його складових. До них належать ліквідність, платоспроможність, фінансова стійкість, ділова активність, рентабельність, інвестиційна привабливість і фінансова безпека. Кожна зі складових характеризує окрему сторону фінансових можливостей підприємства, однак лише в сукупності вони дають повне уявлення про його реальне становище [15; 16].

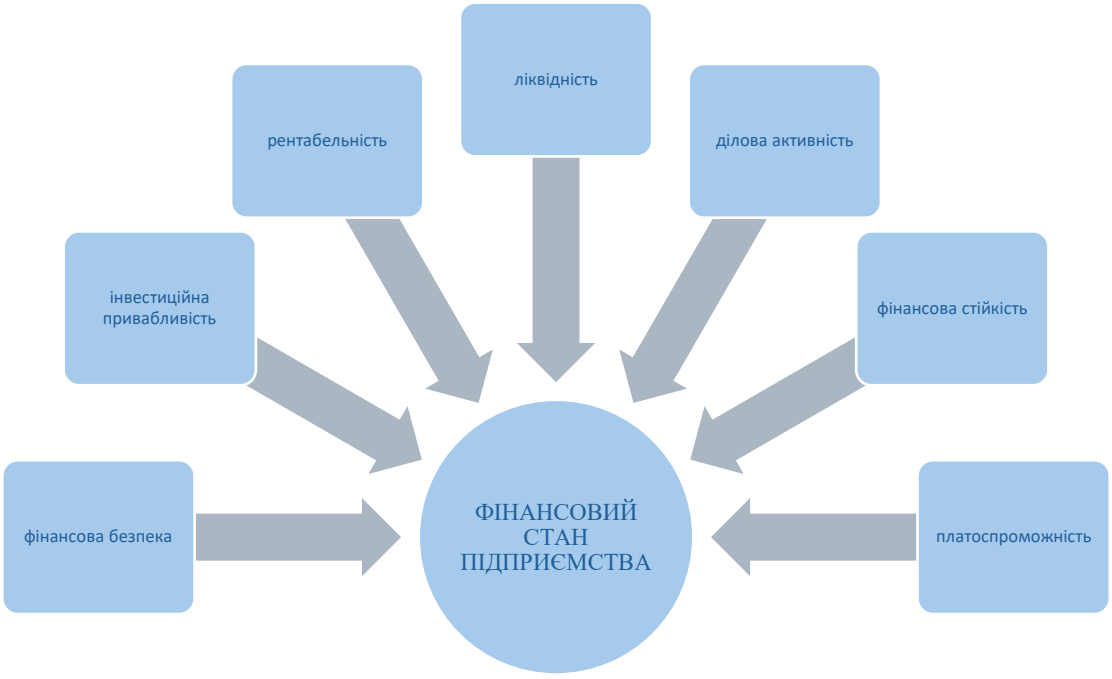

Рис. 1.1. Основні складові фінансового стану підприємства

Джерело: побудовано автором

Ліквідність показує, наскільки швидко окремі види активів можуть бути перетворені на грошові кошти для погашення поточних зобов'язань. Платоспроможність відображає здатність підприємства виконувати свої фінансові зобов'язання у встановлені строки. Фінансова стійкість характеризує збалансованість структури капіталу, рівень незалежності від зовнішніх джерел фінансування та запас фінансової міцності [15-17].

Ділова активність відображає інтенсивність використання активів і швидкість обороту вкладених ресурсів. Чим швидше відбувається обіг активів, тим вищою є потенційна віддача від їх використання. Рентабельність, своєю чергою, показує здатність підприємства формувати прибуток і є одним із підсумкових критеріїв ефективності функціонування [16; 18].

Взаємозв'язок складових фінансового стану має системний характер. Зниження оборотності оборотних активів погіршує ліквідність, ускладнює своєчасне виконання зобов'язань і посилює ризики втрати платоспроможності. Натомість зростання прибутковості сприяє накопиченню власного капіталу, зміцненню фінансової стійкості та покращенню інвестиційної привабливості [14-16].

Фінансовий стан виконує низку важливих функцій у системі управління підприємством. Насамперед він має оцінювальну функцію, адже через нього визначаються результати діяльності, рівень використання ресурсів і якість фінансового менеджменту. Інформаційна функція проявляється в тому, що результати аналізу фінансового стану використовують різні користувачі для прийняття рішень. Контрольна функція пов'язана з виявленням відхилень і недоліків у фінансовій діяльності, а прогностична – з визначенням майбутніх тенденцій розвитку та рівня ризику [4; 18].

Таблиця 1.2

Значення інформації про фінансовий стан для основних користувачів

Користувач	Що цікавить	Управлінський результат
Власники	прибутковість, приріст капіталу, ризик	рішення щодо розвитку, інвестицій, дивідендної політики
Менеджмент	ліквідність, оборотність, собівартість, стійкість	коригування фінансової та операційної політики
Кредитори	платоспроможність, боргове навантаження	рішення про кредитування та його умови
Інвестори	рентабельність, перспективи розвитку, ризики	оцінка доцільності вкладення коштів
Працівники	стабільність діяльності та виплат	оцінка надійності роботодавця
Держава	податкова дисципліна, фінансова спроможність	контроль і регулювання

Джерело: побудовано автором

Дані табл. 1.2 підтверджують, що інформація про фінансовий стан має багатофункціональне значення. Вона не обмежується внутрішніми потребами підприємства, а використовується широким колом користувачів, кожен із яких формує власні висновки залежно від цілей аналізу [4-6].

Формування фінансового стану підприємства відбувається під впливом великої кількості факторів, які доцільно поділяти на внутрішні та зовнішні. Внутрішні фактори залежать від самого підприємства й пов’язані з організацією виробництва, структурою активів і капіталу, рівнем витрат, системою управління запасами, якістю фінансового планування, продуктивністю праці та політикою розрахунків із контрагентами [17; 18].

Зовнішні фактори формуються поза межами підприємства та не піддаються прямому регулюванню з його боку. До них належать загальна макроекономічна ситуація, темпи інфляції, податкова система, умови кредитування, валютні коливання, рівень конкуренції, платоспроможний попит, зміни нормативно-правового середовища та логістичні умови функціонування ринку [7; 19].

Для підприємств із сезонним характером діяльності, зокрема для аграрних, помітним є також вплив галузевих факторів. Серед них – нерівномірність грошових потоків упродовж року, залежність результатів від урожайності та природно-кліматичних умов, потреба в значних обсягах оборотних коштів на початкових етапах виробничого циклу та висока чутливість до цінових коливань на ринку сировини, пального, добрив і готової продукції [9; 10].

Таблиця 1.3

Фактори формування фінансового стану підприємства

Група факторів	Основні фактори	Характер впливу
Внутрішні	структура капіталу, витрати, оборотність активів, управління запасами, дебіторська заборгованість	переважно контрольовані
Зовнішні	інфляція, податки, процентні ставки, законодавство, конкуренція, валютні коливання	неконтрольовані
Галузеві	сезонність, біологічні та погодні ризики, цінова кон'юнктура, строки виробничого циклу	частково контрольовані

Джерело: побудовано автором

Як свідчать дані табл. 1.3, внутрішні фактори є головним об'єктом управлінського впливу, а отже, саме на них менеджмент може найактивніше впливати у процесі покращення фінансового стану. Водночас зовнішні та галузеві фактори визначають необхідність адаптації системи управління до змін середовища [7; 17; 18].

Управління фінансовим станом підприємства являє собою складову загальної системи фінансового менеджменту, яка спрямована на підтримання належного рівня ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та прибутковості діяльності. Воно охоплює аналіз, планування, організацію, контроль і регулювання фінансових процесів з метою досягнення оптимального співвідношення між ризиком, дохідністю та стабільністю [20-22].

Основною метою управління фінансовим станом є формування таких параметрів фінансової діяльності, за яких підприємство здатне стабільно функціонувати, виконувати поточні й перспективні зобов'язання, зберігати фінансову незалежність, забезпечувати ефективне використання ресурсів і досягати стратегічних цілей розвитку. Досягнення цієї мети передбачає вирішення комплексу завдань: оптимізацію структури капіталу, прискорення оборотності активів, збалансування грошових потоків, зниження ризиків, підвищення прибутковості та інвестиційної привабливості [20; 23].

Важливою передумовою ефективного управління є дотримання відповідних принципів. До них належать системність, комплексність, безперервність, адаптивність, економічна обґрунтованість, збалансованість і результативність. Системність означає, що фінансові рішення повинні прийматися з урахуванням взаємозв'язку між усіма елементами діяльності. Комплексність передбачає врахування виробничих, фінансових, інвестиційних та організаційних аспектів. Адаптивність вимагає своєчасного реагування на зміни зовнішнього середовища [21-23].

Процес управління фінансовим станом підприємства має поетапний характер. На першому етапі формується інформаційна база аналізу: фінансова звітність, дані управлінського обліку, бюджети, плани надходжень і витрат, матеріали внутрішнього контролю. На другому етапі здійснюється аналітична оцінка фактичного стану підприємства за системою взаємопов'язаних показників. Третій етап передбачає виявлення причин відхилень і слабких місць у фінансовій діяльності. Далі формуються управлінські рішення, спрямовані на усунення виявлених проблем, після чого проводиться контроль результатів і коригування подальших дій [20-23].

Ефективність управління фінансовим станом безпосередньо залежить від якості фінансового планування. Планування дозволяє узгодити потребу в ресурсах із можливими джерелами їх формування, визначити допустимий рівень фінансового навантаження, оцінити майбутні грошові потоки та запобігти дефіциту ліквідності. У межах фінансового планування особливого

значення набуває бюджетування, яке забезпечує деталізацію доходів, витрат, інвестицій та руху коштів за конкретними періодами [22; 24].

Не менш важливою є організація фінансового контролю. Контроль у системі управління фінансовим станом виконує не лише фіксуючу, а й превентивну функцію. Його завданням є своєчасне виявлення відхилень від запланованих показників, оцінка причин їх виникнення та вироблення коригувальних заходів. Контроль охоплює перевірку дотримання бюджетів, аналіз виконання фінансових планів, моніторинг дебіторської і кредиторської заборгованості, а також оцінку ефективності використання активів [21; 23].

Таблиця 1.4

Принципи управління фінансовим станом підприємства

Принцип	Зміст	Практичне значення
Системність	Урахування взаємозв'язку між усіма елементами фінансової діяльності	Дає змогу уникати локальних рішень із негативними побічними наслідками
Комплексність	Охоплення виробничих, фінансових, інвестиційних і організаційних аспектів	Забезпечує повноту аналізу та рішень
Безперервність	Постійний моніторинг і регулювання фінансових процесів	Сприяє своєчасному виявленню проблем
Адаптивність	Здатність реагувати на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища	Підвищує стійкість підприємства до ризиків
Обґрунтованість	Прийняття рішень на основі достовірної інформації та розрахунків	Зменшує ризик помилкових дій
Збалансованість	Узгодження ліквідності, прибутковості та рівня ризику	Дозволяє підтримувати фінансову рівновагу

Джерело: побудовано автором

Принципи, узагальнені в табл. 1.4, визначають методологічну основу управління фінансовим станом. Ігнорування хоча б одного з них знижує ефективність усієї системи управління. Наприклад, орієнтація виключно на прибутковість без урахування ліквідності може призвести до ускладнення розрахунків, тоді як надмірна концентрація на короткостроковій

платоспроможності може стримувати розвиток і зменшувати дохідність [20-23].

У сучасних умовах підприємства дедалі частіше стикаються з необхідністю поєднання стратегічного та оперативного підходів до управління фінансовим станом. Стратегічний підхід орієнтується на формування фінансового потенціалу розвитку, довгострокову стабільність джерел фінансування, інвестиційну політику та зростання вартості бізнесу. Оперативний підхід, натомість, зосереджується на забезпеченні поточної ліквідності, безперервності розрахунків, управлінні грошовими потоками та попередженні короткострокових фінансових ускладнень [24; 25].

Методичну основу оцінки фінансового стану становить система методів і прийомів аналізу (табл. 1.5). Найбільш поширеним є коефіцієнтний метод, який базується на розрахунку відносних показників та дає змогу швидко оцінити ключові параметри діяльності. Проте для обґрунтування управлінських рішень одного лише коефіцієнтного аналізу недостатньо. Він має поєднуватися з горизонтальним, вертикальним, факторним, порівняльним і трендовим аналізом, а також із методами прогнозування [24-26].

Використання лише одного методу не забезпечує повноцінної оцінки фінансового стану. Наприклад, коефіцієнтний аналіз дозволяє зафіксувати проблему, але не завжди пояснює її причини; факторний аналіз, навпаки, дає змогу знайти джерела змін, проте потребує більшої аналітичної бази. Саме тому в практиці доцільно поєднувати методи, що забезпечує достовірність висновків і якість управлінських рішень [24-26].

Центральне місце в оцінці фінансового стану займає система показників (табл. 1.6). Умовно їх можна об’єднати у чотири основні групи: показники ліквідності та платоспроможності, показники фінансової стійкості, показники ділової активності та показники рентабельності. Саме така структуризація дозволяє отримати всебічне уявлення про стан підприємства та визначити проблемні зони [15; 16; 24].

Таблиця 1.5

Методи оцінки фінансового стану підприємства

Метод	Сутність	Переваги	Обмеження
Горизонтальний	Порівняння показників у динаміці	Дозволяє виявити тенденції змін	Не пояснює причин відхилень
Вертикальний	Дослідження структури звітності	Показує співвідношення окремих елементів	Менш інформативний без динаміки
Коефіцієнтний	Розрахунок відносних фінансових показників	Зручний для оперативної оцінки	Потребує правильної інтерпретації
Факторний	Визначення причин зміни результативних показників	Дозволяє знайти джерела проблем	Складніший у застосуванні
Порівняльний	Співставлення з нормативами або аналогами	Дає змогу оцінити позиції підприємства	Потребує релевантної бази порівняння
Прогнозний	Оцінка майбутнього стану на основі моделей і трендів	Орієнтує на попередження ризиків	Результат залежить від якості припущень

Джерело: побудовано автором

Таблиця 1.6

Основні групи показників оцінки фінансового стану підприємства

Група показників	Економічний зміст	Приклади
Ліквідність і платоспроможність	Характеризують здатність підприємства виконувати зобов’язання	поточна, швидка, абсолютна ліквідність
Фінансова стійкість	Відображають співвідношення власного та позикового капіталу	автономія, фінансова залежність, маневреність
Ділова активність	Показують швидкість обороту ресурсів	оборотність активів, запасів, дебіторської заборгованості
Рентабельність	Характеризують ефективність діяльності та дохідність	рентабельність активів, продажів, власного капіталу

Джерело: побудовано автором

Показники ліквідності є першочерговими з погляду поточної стабільності підприємства. Вони дають відповідь на питання, чи здатне підприємство покривати поточні зобов'язання за рахунок наявних оборотних активів. Разом із тим надмірно високий рівень ліквідності не завжди є позитивним явищем, оскільки може свідчити про неефективне використання ресурсів і накопичення надлишкових активів [15; 24].

Показники фінансової стійкості дозволяють оцінити ступінь незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Їх особливе значення полягає в тому, що вони відображають довгострокову стабільність фінансового становища. Підприємство з високим рівнем автономії має більший запас фінансової міцності, однак занадто низька частка позикового капіталу також може означати недовикористання фінансового левериджу [25; 26].

Показники ділової активності відображають ефективність використання майна та оборотних коштів. Вони характеризують, наскільки швидко ресурси повертаються в грошову форму та знову залучаються в господарський процес. Для підприємств із матеріаломістким або сезонним виробництвом, зокрема для аграрних, ця група показників є надзвичайно важливою, оскільки повільний обіг активів істотно підвищує потребу у фінансуванні [9; 10; 16].

Показники рентабельності узагальнюють результативність діяльності та дають змогу оцінити фінансову віддачу від використання майна, капіталу і доходів. Вони є підсумковими критеріями ефективності господарювання, проте для їх коректної інтерпретації слід враховувати особливості технологічного циклу, структуру витрат і ринкові умови функціонування підприємства [15; 18; 24].

Окремого значення набуває управління фінансовими ризиками. Фінансові ризики супроводжують діяльність будь-якого підприємства, однак їх інтенсивність зростає в умовах нестабільного економічного середовища. До найпоширеніших належать кредитний ризик, ризик ліквідності, процентний, валютний та інвестиційний ризики. Для підприємств із

зовнішньоекономічними операціями або значною залежністю від кредитування ці ризики можуть мати визначальний вплив на фінансовий стан [7; 19; 25].

Таблиця 1.7

Основні фінансові ризики, що впливають на фінансовий стан підприємства

Вид ризику	Сутність	Можливі наслідки
Кредитний	Ризик невиконання контрагентом своїх зобов'язань	втрата коштів, зростання дебіторської заборгованості
Ризик ліквідності	Нестача коштів для своєчасних платежів	прострочення зобов'язань, погіршення репутації
Процентний	Зміна вартості кредитних ресурсів	зростання витрат на обслуговування боргу
Валютний	Коливання валютного курсу	курсові втрати, зміна вартості зобов'язань
Інвестиційний	Імовірність неотримання очікуваного результату від вкладень	зниження прибутковості, втрата ресурсів

Джерело: побудовано автором

Для пом'якшення негативного впливу ризиків підприємство має застосовувати превентивні заходи: диверсифікацію діяльності, формування резервів, страхування окремих ризиків, контроль боргового навантаження, гнучке бюджетування та сценарне планування. У галузях із підвищеним рівнем невизначеності ці інструменти мають бути інтегровані безпосередньо в систему управління фінансовим станом [19; 21].

Важливим інструментом покращення фінансового стану є оптимізація структури капіталу. Власний капітал забезпечує фінансову незалежність і стабільність, однак його можливості часто обмежені. Позиковий капітал розширює фінансовий потенціал підприємства, але водночас підвищує ризик втрати стійкості. Отже, завдання управління полягає не у відмові від позикових ресурсів, а у визначенні такого їх обсягу й вартості, які дозволять підвищити результативність без надмірного зростання ризику [27].

Не менш важливим є управління оборотними активами. Саме від ефективності використання запасів, дебіторської заборгованості та грошових

коштів значною мірою залежать ліквідність і платоспроможність підприємства. Раціональна політика щодо оборотних активів передбачає оптимізацію розміру запасів, скорочення строків інкасації дебіторської заборгованості, прискорення оборотності коштів і запобігання їх відволіканню в малоефективні напрями [17; 24].

Для підприємств із сезонною або циклічною діяльністю особливе значення має прогнозування потреби в оборотному капіталі. За відсутності такого прогнозування підприємство стикається або з дефіцитом коштів, або з їх надлишковим відволіканням у запаси. Обидві ситуації погіршують загальний фінансовий стан, тому ефективне управління передбачає поєднання аналізу минулих періодів із прогнозуванням майбутніх потреб [9; 10].

Поряд із базовими теоретичними положеннями, сучасні дослідження поглиблюють розуміння ролі діагностики фінансового стану як інструменту контролінгу, оперативного аналізу та управління розвитком підприємства [28–30]. Поглиблення методичних підходів до оцінки фінансового стану також пов’язане з дослідженням проблем аналітичного забезпечення, превентивного виявлення кризових явищ і використання обмеженої інформаційної бази [31–33]. Важливим є і розвиток комплексних підходів до оцінювання фінансового стану, прогнозування його змін та обґрунтування практичних заходів щодо покращення [34–36]. Якість оцінки значною мірою залежить від повноти фінансової звітності, достовірності аналітичної інформації та коректності експрес-аналізу, що додатково підкреслюється у працях, присвячених звітності підприємств і методичним аспектам її використання [37–40].

Отже, теоретичні засади управління фінансовим станом підприємства свідчать про те, що ця категорія має комплексний характер і повинна розглядатися у взаємозв’язку з усіма аспектами функціонування підприємства. Фінансовий стан формується під впливом сукупності внутрішніх, зовнішніх і галузевих факторів, а його належний рівень забезпечується через систему фінансового менеджменту, яка охоплює аналіз, планування, контроль, регулювання, управління ризиками та оптимізацію структури ресурсів [20–25].

Таким чином, управління фінансовим станом підприємства є важливою умовою його стабільного функціонування, підвищення конкурентоспроможності та забезпечення довгострокового розвитку. Для досягнення цієї мети необхідно поєднувати комплексну оцінку фінансових показників із системою практичних управлінських заходів, орієнтованих на зростання ефективності, підтримання платоспроможності та своєчасну адаптацію до змін зовнішнього середовища.

РОЗДІЛ 2
АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Оцінка платоспроможності і фінансової стійкості підприємства

Сільськогосподарське товариство з обмеженою відповідальністю «Україна» є суб'єктом господарювання аграрного сектору економіки України, що функціонує у формі товариства з обмеженою відповідальністю та здійснює свою діяльність відповідно до чинного законодавства України. Підприємство зареєстроване 17 березня 2000 року та має багаторічний досвід господарювання, що свідчить про його стабільність і здатність адаптуватися до змін ринкового середовища. Юридична адреса підприємства: Кіровоградська область, Новоукраїнський район, село Велика Виска, що визначає його територіальну приналежність до аграрно орієнтованого регіону з розвиненим сільськогосподарським виробництвом.

Організаційно-правова форма підприємства – товариство з обмеженою відповідальністю – передбачає обмеження відповідальності учасників розміром їх внесків до статутного капіталу, що сприяє зниженню підприємницьких ризиків та забезпечує більш гнучку систему управління. Статутний капітал підприємства становить 7400 грн. і сформований за рахунок внеску єдиного засновника – фізичної особи, яка одночасно виступає керівником підприємства . Така структура власності характеризується високим рівнем концентрації управлінських повноважень, що дозволяє оперативно приймати управлінські рішення, проте водночас підвищує залежність діяльності підприємства від однієї особи.

Для узагальнення основних характеристик підприємства доцільно подати їх у табличній формі.

Таблиця 2.1

Загальна інформація про підприємство

Показник	Характеристика
Повна назва	СТОВ «Україна»
Код ЄДРПОУ	30862757
Організаційно-правова форма	ТОВ
Дата реєстрації	17.03.2000
Юридична адреса	Кіровоградська обл., Новоукраїнський р-н, с. Велика Виска
Керівник	Серватюк Л.М.
Статутний капітал	7 400 грн
Форма власності	Приватна

Джерело: побудовано автором за даними підприємства

Основним видом діяльності СТОВ «Україна» є вирощування зернових та олійних культур, що відповідає спеціалізації більшості аграрних підприємств центральної частини України. Водночас підприємство здійснює й інші види діяльності, що забезпечують диверсифікацію доходів.

Таблиця 2.2

Види економічної діяльності підприємства

Код КВЕД	Вид діяльності
01.11	Вирощування зернових і олійних культур
01.13	Вирощування овочів
01.24	Вирощування фруктів
01.46	Розведення свиней
10.61	Переробка зерна
46.21	Оптова торгівля зерном
47.81	Роздрібна торгівля
52.10	Складське господарство

Джерело: побудовано автором за даними підприємства

Наведена структура діяльності свідчить про комплексний характер господарювання, що дозволяє підприємству зменшувати ризики, пов’язані із сезонністю аграрного виробництва.

Важливим елементом загальної характеристики підприємства є кадровий потенціал, який відіграє ключову роль у забезпеченні ефективності виробничої діяльності. Динаміка чисельності працівників підприємства наведена на рис. 2.1.

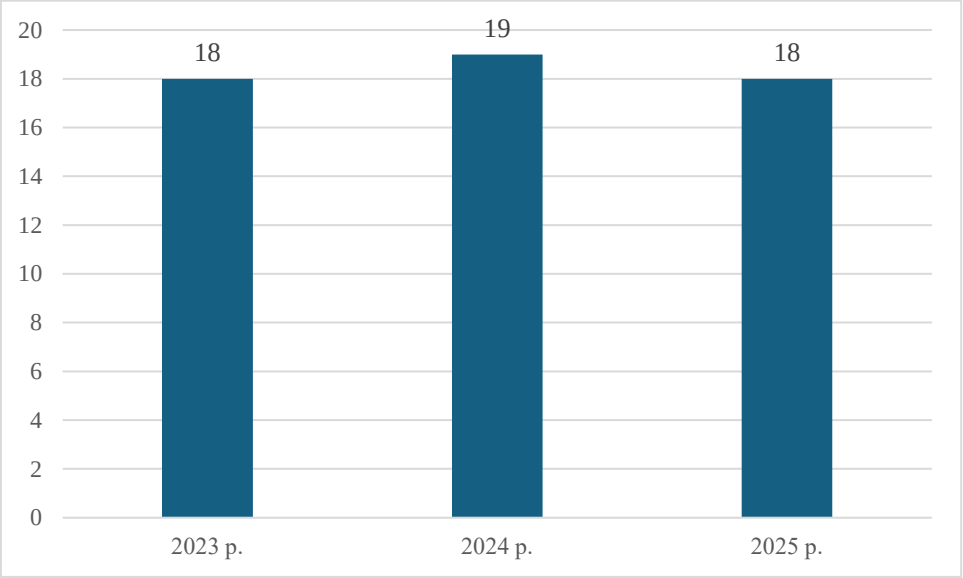

Рис. 2.1. Динаміка чисельності працівників СТОВ «Україна» Новоукраїнського району Кіровоградської області

Джерело: побудовано автором за даними звітності підприємства

Як видно з рис. 2.1, чисельність персоналу підприємства змінюється незначно, що свідчить про стабільну кадрову політику та відсутність значних структурних змін.

З огляду на невелику кількість працівників, підприємство належить до категорії малих сільськогосподарських підприємств. Це визначає специфіку його організаційної структури, яка, як правило, є простою та лінійною, із мінімальною кількістю управлінських рівнів. У таких умовах керівник підприємства виконує значну частину управлінських функцій, включаючи планування, організацію виробництва, контроль за виконанням робіт та прийняття стратегічних рішень. Це забезпечує високу оперативність управління, однак може створювати додаткове навантаження на керівництво.

Матеріально-технічна база підприємства формується відповідно до напрямів його діяльності та включає земельні ресурси, сільськогосподарську техніку, складські приміщення та інші виробничі об’єкти. Наявність складського господарства дозволяє забезпечити належні умови зберігання продукції, що є важливим фактором для збереження її якості та подальшої реалізації. Водночас здійснення діяльності у сфері переробки та торгівлі

створює додану вартість продукції та підвищує конкурентоспроможність підприємства на ринку.

З метою більш глибокої оцінки майнового стану підприємства та ефективності використання його ресурсів доцільно проаналізувати склад, структуру та динаміку активів підприємства (табл. 2.3).

Аналіз структури та динаміки активів підприємства свідчить про суттєві зміни у формуванні його майнового потенціалу протягом 2023-2025 рр. Загальна вартість активів у 2025 р. становила 174796 тис. грн., що на 54478 тис. грн. більше порівняно з 2023 р., або на 45,3%. Це вказує на розширення масштабів діяльності підприємства та нарощування його економічного потенціалу.

У структурі активів підприємства домінуючу частку займають оборотні активи, частка яких зросла з 72,8% у 2023 р. до 79,2% у 2025 р., тобто на 6,4 в.п. Така тенденція свідчить про підвищення мобільності активів та орієнтацію підприємства на забезпечення поточної діяльності. Водночас частка необоротних активів зменшилася з 27,2% до 20,8%, що є ознакою відносного скорочення інвестицій у довгострокові активи.

Вартість необоротних активів у 2025 р. зросла на 3645 тис. грн., або на 11,1%, і становила 36361 тис. грн. Основну частину цих активів формують основні засоби, які збільшилися на аналогічну суму. Водночас їх питома вага у структурі майна зменшилася на 6,4 в.п., що пояснюється більш швидким зростанням оборотних активів. Первісна вартість основних засобів зросла на 14510 тис. грн. (на 22,8%), що свідчить про оновлення або придбання нових активів. Разом з тим, значне зростання зносу (на 10865 тис. грн. або 35,2%) вказує на високий рівень фізичного та морального старіння основних засобів, що може негативно впливати на ефективність виробництва.

Таблиця 2.3

Динаміка та структура активів СТОВ «Україна» Новоукраїнського району Кіровоградської області, тис. грн.

Статті активу балансу	2023 р.	2024 р.	2025 р.	2025р. +,- до 2023р.	2025р. в% до 2023р.	Питома вага у майні підприємства, %			2025р. +,- до 2023р.
						2023р.	2024р.	2025р	
I. Необоротні активи									
Нематеріальні активи									
первісна вартість									
накопичена амортизація									
Незавершені капітальні інвестиції									
Основні засоби	32716	33819	36361	3645	111,1	27,2	25,1	20,8	-6,4
первісна вартість	63576	69539	78086	14510	122,8	52,8	51,6	44,7	-8,2
знос	30860	35720	41725	10865	135,2	25,6	26,5	23,9	-1,8
Інші фінансові інвестиції									
Відстрочені податкові активи									
Усього за розділом I	32716	33819	36361	3645	111,1	27,2	25,1	20,8	-6,4
II. Оборотні активи									
Запаси	58481	61250	66464	7983	113,7	48,6	45,6	38,0	-10,6
Виробничі запаси	5872	4254	4815	-1057	82,0	4,9	3,2	2,8	-2,1
Незавершене виробництво	2539	2367	4234	1695	166,8	2,1	1,8	2,4	0,3
Готова продукція	50051	54610	57415	7364	114,7	41,6	40,6	32,8	-8,8
Товари	19	19		-19	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Дебіторська заборгованість за продукцію; товари, роботи, послуги	27			-27	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	2881	3237	3299	418	114,5	2,4	2,4	1,9	-0,5
з бюджетом	1177	1808	716	-461	60,8	1,0	1,3	0,4	-0,6
Інша поточна дебіторська заборгованість	444			-444	0,0	0,4	0,0	0,0	-0,4
Гроші та їх еквіваленти	24592	34535	67956	43364	276,3	20,4	25,6	38,9	18,4
Готівка									
Рахунки в банках									
Витрати майбутніх періодів									
Інші оборотні активи									
Усього за розділом II	87602	100830	138435	50833	158,0	72,8	74,9	79,2	6,4
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, і групи вибуття									
Всього активів	120318	134649	174796	54478	145,3	100,0	100,0	100,0	0,0

Джерело: побудовано автором за даними звітності підприємства

Оборотні активи підприємства за аналізований період зросли на 50833 тис. грн., або на 58%, і становили 138435 тис. грн. у 2025 р. Найбільшу частку в їх структурі займають запаси, які збільшилися на 7983 тис. грн. (на 13,7%), проте їх питома вага зменшилася з 48,6% до 38,0%, що може свідчити про оптимізацію запасів або зміну структури оборотних активів.

У складі запасів найбільшу частку становить готова продукція, обсяг якої зріс на 7364 тис. грн. (на 14,7%). Водночас частка готової продукції у структурі активів зменшилася на 8,8 в.п., що свідчить про більш швидке зростання інших складових оборотних активів. Значне зростання незавершеного виробництва (на 66,8%) може бути пов’язане з розширенням виробничих процесів або збільшенням тривалості виробничого циклу.

Позитивною тенденцією є значне зростання грошових коштів та їх еквівалентів, які збільшилися на 43364 тис. грн., або у 2,76 рази. Їх частка у структурі активів зросла з 20,4% до 38,9%, тобто на 18,4 в.п. Це свідчить про підвищення ліквідності підприємства та його платоспроможності, а також про можливість фінансування поточної діяльності без залучення зовнішніх джерел.

Дебіторська заборгованість у цілому має тенденцію до скорочення за окремими статтями, що є позитивним явищем, оскільки свідчить про покращення розрахункової дисципліни. Зокрема, зменшилась заборгованість з бюджетом та інша поточна дебіторська заборгованість.

З метою узагальнення виявлених тенденцій та більш наочного відображення динаміки складових активів підприємства побудовано графічну модель (рис. 2.2).

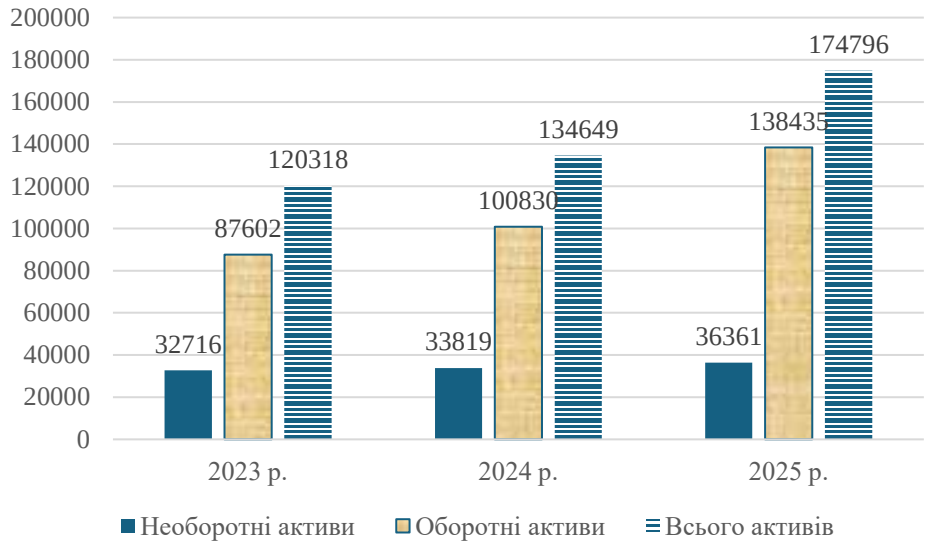

Рис. 2.2. Динаміка вартості активів СТОВ «Україна» Новоукраїнського району Кіровоградської області, тис. грн.

Джерело: побудовано автором за даними звітності підприємства

Як видно з рис. 2.2, динаміка активів підприємства характеризується стійкою висхідною тенденцією, причому основним драйвером зростання виступають оборотні активи. Візуально простежується, що темпи їх приросту значно перевищують зміну необоротних активів, що свідчить про зміщення структури майна у бік більш мобільних ресурсів.

Крім того, графік наочно підтверджує посилення ролі поточних активів у формуванні загального обсягу майна підприємства, що може розглядатися як ознака підвищення його гнучкості та адаптивності до змін зовнішнього середовища. Водночас менш інтенсивна динаміка необоротних активів вказує на стриманий характер інвестицій у довгострокові ресурси.

Більш детально зміни у структурі активів підприємства відображено на рис. 2.3.

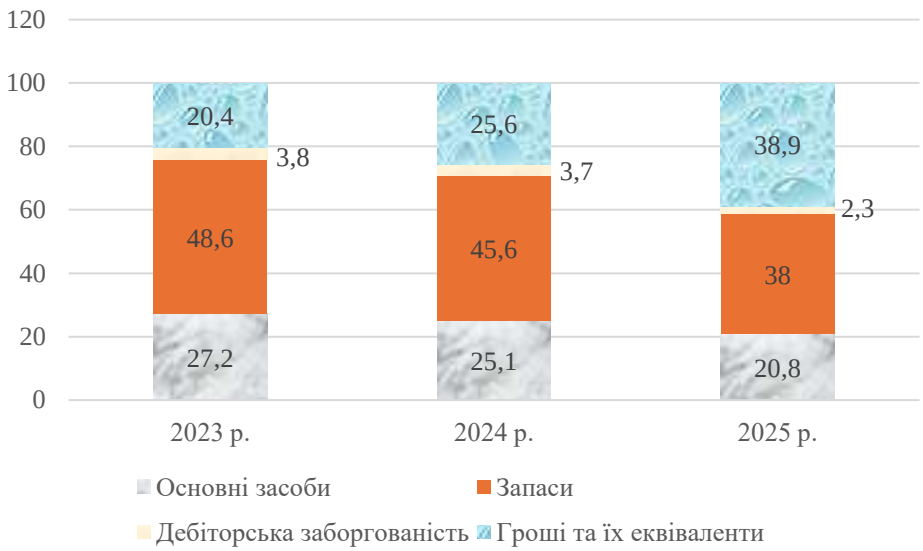

Рис. 2.3. Структура активів СТОВ «Україна» Новоукраїнського району Кіровоградської області, %

Джерело: побудовано автором за даними звітності підприємства

Як видно з рис. 2.3, у структурі активів підприємства відбувається поступове зміщення у бік збільшення частки грошових коштів та зменшення ролі матеріальних складових, зокрема запасів і основних засобів. Візуально простежується, що саме грошові активи демонструють найбільш динамічне зростання, що свідчить про підвищення рівня ліквідності підприємства.

Водночас скорочення частки основних засобів та запасів вказує на зміну пріоритетів у структурі активів і орієнтацію на більш мобільні ресурси. Така трансформація може позитивно впливати на фінансову гнучкість підприємства, однак потребує контролю з точки зору забезпечення виробничого процесу.

Отже, проведений аналіз свідчить, що підприємство у 2023-2025 рр. нарощує обсяги активів, підвищує рівень ліквідності та оптимізує структуру оборотних засобів. Водночас спостерігається зниження частки необоротних активів та зростання рівня зносу основних засобів, що вказує на необхідність оновлення матеріально-технічної бази. Загалом структура активів підприємства характеризується високою мобільністю, що є позитивним фактором для забезпечення його фінансової стійкості.

Водночас для більш глибокого дослідження технічного стану та ефективності використання матеріально-технічної бази доцільно здійснити оцінку стану основних засобів за відповідними аналітичними показниками.

Зокрема, важливими є показники зносу, придатності та реальної вартості основних засобів, які дозволяють комплексно оцінити технічний стан основних засобів, ступінь їх зношеності та ефективність використання у процесі господарської діяльності підприємства. Динаміка зазначених показників за 2023-2025 рр. наведена в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Динаміка показників оцінки майнового стану СТОВ «Україна» Новоукраїнського району Кіровоградської області

Показники	2023 р.	2024 р.	2025 р.	2025 р. +,- до 2023 р.	2025 р. в% до 2023 р.
Первісна вартість основних засобів», тис. грн.	63576	69539	78086	+14510	122,8
Знос, тис. грн.	30860	35720	41725	+10865	135,2
Залишкова вартість основних засобів, тис. грн.	32716	33819	36361	+3645	111,1
Вартість активів підприємства, тис. грн.	120318	134649	174796	+54478	145,3
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,49	0,51	0,53	+0,04	108,2
Коефіцієнт придатності основних засобів	0,51	0,49	0,47	-0,04	92,2
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні підприємства	0,27	0,25	0,21	-0,06	77,8

Джерело: побудовано автором за даними звітності підприємства

Аналіз стану та ефективності використання основних засобів підприємства свідчить про наявність як позитивних, так і негативних тенденцій у 2023-2025 рр.

Первісна вартість основних засобів у 2025 р. зросла на 14510 тис. грн., або на 22,8% порівняно з 2023 р., що свідчить про оновлення або придбання нових засобів праці. Водночас сума зносу зросла більш високими темпами – на 10865 тис. грн., або на 35,2%, що є негативною тенденцією та вказує на інтенсивне старіння основних засобів.

Залишкова вартість основних засобів збільшилась лише на 3645 тис. грн. (11,1%), що значно нижче темпів зростання їх первісної вартості, що підтверджує погіршення технічного стану основних фондів.

Коефіцієнт зносу основних засобів зріс з 0,49 у 2023 р. до 0,53 у 2025 р., тобто на 0,04, що свідчить про підвищення рівня фізичного та морального зношення основних засобів. Відповідно, коефіцієнт придатності зменшився з 0,51 до 0,47, що означає зниження частки придатних до експлуатації засобів праці.

Особливо негативною є тенденція зменшення коефіцієнта реальної вартості основних засобів у майні підприємства – з 0,27 до 0,21 (на 0,06). Це свідчить про зниження ролі основних засобів у формуванні активів підприємства та підтверджує загальну тенденцію до зростання частки оборотних активів.

Отже, незважаючи на збільшення вартості основних засобів, підприємство стикається з проблемою їх значного зносу та зниження ефективності використання. Це обумовлює необхідність активізації інвестиційної діяльності, спрямованої на оновлення матеріально-технічної бази та підвищення технічного рівня виробництва.

Разом з тим, оцінка майнового стану підприємства буде неповною без аналізу джерел формування його активів, оскільки саме структура капіталу визначає рівень фінансової стійкості та незалежності суб’єкта господарювання.

З цією метою доцільно проаналізувати склад, структуру та динаміку пасиву балансу підприємства, що дозволить оцінити співвідношення власних і залучених джерел фінансування. Узагальнені показники пасиву підприємства за 2023-2025 рр. наведено в табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Склад і структура пасиву балансу СТОВ «Україна» Новоукраїнського району Кіровоградської області, тис. грн.

Статті пасиву балансу	2023 р.	2024 р.	2025 р.	2025р. +,- до 2023р.	2025р. в% до 2023р.	Питома вага у капіталі підприємства, %			2025р. +,- до 2023р.
						2023р.	2024р.	2025р	
I. Власний капітал									
Зареєстрований (пайовий) капітал	7	7	7	0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Резервний капітал	18210	18322	18322	112	100,6	15,1	13,6	10,5	-4,7
Нерозподілений прибуток» (непокритий збиток)	101437	115325	154072	52635	151,9	84,3	85,6	88,1	3,8
Усього за розділом I	119654	133654	172401	52747	144,1	99,4	99,3	98,6	-0,8
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	0	0	0						
III. Поточні зобов'язання і забезпечення									
Короткострокові кредити банків									
Векселі видані									
Поточна кредиторська заборгованість» за: довгостроковими зобов'язаннями									
товари, роботи, послуги	22	41	53	31	240,9	0,0	0,0	0,0	0,0
розрахунками з бюджетом	456	453	623	167	136,6	0,4	0,3	0,4	0,0
розрахунками зі страхування									
розрахунками з оплати праці	40	31	82	42	205,0	0,0	0,0	0,0	0,0
за одержаними авансами									
Поточні забезпечення									
Доходи майбутніх періодів									
Інші поточні зобов'язання	146	470	1637	1491	1121,2	0,1	0,3	0,9	0,8
Усього за розділом III	664	995	2395	1731	360,7	0,6	0,7	1,4	0,8
Загальна сума капіталу	120318	134649	174796	54478	145,3	100,0	100,0	100,0	0,0

Джерело: побудовано автором за даними звітності підприємства

Аналіз складу та структури джерел формування капіталу підприємства свідчить про суттєві зміни у фінансовій стійкості та рівні самофінансування протягом 2023-2025 рр. Загальна сума капіталу у 2025 р. становила 174796 тис. грн., що на 54478 тис. грн. більше порівняно з 2023 р., або на 45,3%. Це відповідає зростанню активів підприємства та підтверджує розширення масштабів його діяльності.

У структурі пасиву підприємства домінує власний капітал, частка якого є надзвичайно високою та становить 98,6% у 2025 р. Незважаючи на незначне зменшення на 0,8 в.п. порівняно з 2023 р., це свідчить про високий рівень фінансової незалежності підприємства та мінімальну залежність від зовнішніх джерел фінансування.

Обсяг власного капіталу у 2025 р. зріс на 52747 тис. грн., або на 44,1%, і становив 172401 тис. грн. Основним джерелом його формування є нерозподілений прибуток, який збільшився на 52635 тис. грн. (на 51,9%) та досяг 154072 тис. грн. Його частка у структурі капіталу зросла з 84,3% до 88,1%, що свідчить про ефективну діяльність підприємства та накопичення фінансових результатів у формі власних ресурсів.

Резервний капітал підприємства зріс незначно – на 112 тис. грн. (0,6%), проте його частка у структурі капіталу зменшилася з 15,1% до 10,5%, що пояснюється більш швидким зростанням нерозподіленого прибутку. Зареєстрований (пайовий) капітал залишився незмінним і становить лише 7 тис. грн., що є незначною часткою у загальному обсязі капіталу підприємства.

Довгострокові зобов’язання у підприємства відсутні, що свідчить про відсутність довгострокового кредитного навантаження та підвищує рівень фінансової стабільності.

Поточні зобов’язання підприємства мають тенденцію до зростання: у 2025 р. їх обсяг становив 2395 тис. грн., що на 1731 тис. грн. більше порівняно з 2023 р., або у 3,6 рази. Водночас їх частка у загальному капіталі залишається незначною – лише 1,4%, що не створює загроз для фінансової стійкості підприємства.

У складі поточних зобов’язань найбільше зростання спостерігається за статтею «Інші поточні зобов’язання», які збільшилися на 1491 тис. грн. (у понад 11 разів), що може свідчити про розширення розрахункових операцій або збільшення короткострокових зобов’язань. Також зросла кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги (на 31 тис. грн.), а також за розрахунками з бюджетом (на 167 тис. грн.) і з оплати праці (на 42 тис. грн.), що є характерним для зростання масштабів господарської діяльності.

Для узагальнення виявлених тенденцій у формуванні джерел фінансування та більш наочного відображення їх динаміки доцільно використати графічний метод аналізу (рис. 2.4).

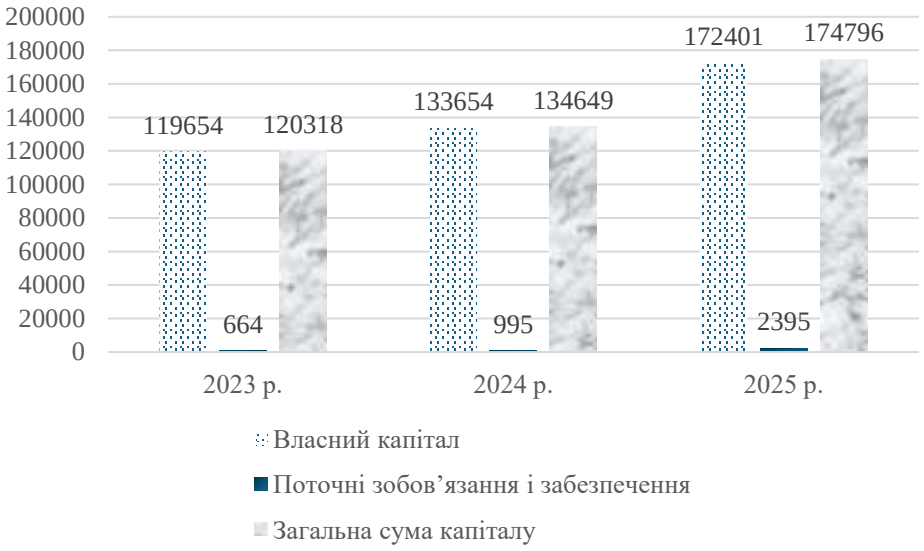

Рис. 2.4. Динаміка складу капіталу СТОВ «Україна» Новоукраїнського району Кіровоградської області, тис. грн.
Джерело: побудовано автором за даними звітності підприємства

Як видно з рис. 2.4, у структурі капіталу підприємства чітко простежується домінування власних джерел фінансування, що зберігається протягом усього досліджуваного періоду. Візуально помітно, що частка позикових коштів залишається незначною, незважаючи на певне їх зростання.

Графік також підтверджує узгодженість динаміки капіталу із зростанням активів підприємства, що свідчить про збалансованість фінансового розвитку. Переважання власного капіталу забезпечує високий рівень фінансової стійкості та незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування.

Отже, структура пасиву підприємства характеризується домінуванням власного капіталу, високим рівнем фінансової незалежності та відсутністю довгострокових зобов'язань. Основним джерелом зростання капіталу є нерозподілений прибуток, що свідчить про ефективну діяльність підприємства. Незважаючи на зростання поточних зобов'язань, їх частка залишається незначною, що підтверджує стійкий фінансовий стан підприємства та низький рівень фінансових ризиків.

Разом з тим, для комплексної оцінки фінансового стану підприємства недостатньо аналізу лише абсолютних показників структури капіталу. З метою більш глибокого дослідження рівня фінансової стійкості, платоспроможності та ефективності використання фінансових ресурсів доцільно проаналізувати систему відносних показників.

Зокрема, важливе значення мають коефіцієнти автономії, фінансового ризику, фінансової залежності, маневреності власного капіталу та забезпечення оборотних активів власними коштами, які дозволяють комплексно охарактеризувати фінансову стабільність підприємства. Динаміка зазначених показників за 2023-2025 рр. наведена в табл. 2.6.

Аналіз показників фінансової стійкості СТОВ «Україна» свідчить про загалом стабільний фінансовий стан підприємства та високий рівень його незалежності від зовнішніх джерел фінансування. Упродовж 2023-2025 рр. підприємство переважно формувало майно за рахунок власного капіталу, що є позитивною ознакою фінансової самостійності та низького рівня ризику втрати платоспроможності.

Власні обігові кошти підприємства у 2025 р. становили 136040 тис. грн., що на 49102 тис. грн. більше, ніж у 2023 р. Темп зростання цього показника становив 156,5%. Така динаміка є позитивною, оскільки свідчить про збільшення частини власного капіталу, яка спрямовується на фінансування поточної діяльності підприємства. Наявність значного обсягу власних обігових коштів означає, що підприємство має достатній внутрішній фінансовий ресурс

для покриття потреб в оборотних активах без значної залежності від кредиторів або банківських позик.

Таблиця 2.6

Динаміка показників фінансової стійкості СТОВ «Україна» Новоукраїнського району Кіровоградської області

Показники	2023 р.	2024 р.	2025 р.	2025 р. +,- до 2023 р.	2025 р. в% до 2023 р.
Власні обігові кошти, тис. грн.	86938	99835	136040	+49102	156,5
Оборотні активи, тис. грн.	87602	100830	138435	+50833	158,0
Вартість майна підприємства, тис. грн.	120318	134649	174796	+54478	145,3
Власний капітал, тис. грн.	119654	133654	172401	+52747	144,1
Залучений капітал, тис. грн.	664	995	2395	+1731	360,7
Довгострокові зобов'язання, тис. грн.	0	0	0	0	–
Коефіцієнт автономії» (незалежності)	0,994	0,993	0,987	-0,007	99,3
Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталів» (коефіцієнт фінансового ризику)	0,006	0,007	0,014	+0,008	233,3
Коефіцієнт фінансової залежності	1,01	1,01	1,01	0,00	100,0
Коефіцієнт фінансової стабільності	180,2	134,3	72,0	-108,2	39,9
Маневреність власних коштів	0,73	0,75	0,79	+0,06	108,2
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,00	0,00	0,00	0,00	–
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	0,99	0,99	0,98	-0,01	99,0

Джерело: побудовано автором за даними звітності підприємства

Оборотні активи також мали стійку тенденцію до зростання. Якщо у 2023 р. їх вартість становила 87602 тис. грн., то у 2025 р. – 138435 тис. грн., тобто збільшилася на 50833 тис. грн., або на 58,0%. Це свідчить про розширення поточної господарської діяльності підприємства, зростання обсягів запасів, грошових коштів та інших оборотних ресурсів. Водночас важливо, що темпи зростання власних обігових коштів майже відповідають темпам зростання оборотних активів, що забезпечує фінансову рівновагу підприємства.

Вартість майна підприємства у 2025 р. становила 174796 тис. грн., що на 54478 тис. грн. більше порівняно з 2023 р., або на 45,3%. Зростання загальної вартості майна свідчить про розширення ресурсного потенціалу підприємства та нарощування масштабів його діяльності. При цьому важливо, що збільшення майна супроводжувалося зростанням власного капіталу, а не лише залучених джерел фінансування.

Власний капітал підприємства зріс із 119654 тис. грн. у 2023 р. до 172401 тис. грн. у 2025 р. Абсолютний приріст становив 52747 тис. грн., а темп зростання – 144,1%. Це є однією з найбільш позитивних тенденцій у фінансовому стані підприємства, оскільки власний капітал виступає основою фінансової незалежності, стабільності та платоспроможності. Зростання власного капіталу свідчить про накопичення фінансових результатів діяльності, зокрема нерозподіленого прибутку.

Залучений капітал підприємства також зріс: з 664 тис. грн. у 2023 р. до 2395 тис. грн. у 2025 р. Приріст становив 1731 тис. грн., а темп зростання – 360,7%. На перший погляд, таке зростання є досить суттєвим, однак у структурі джерел фінансування його частка залишається незначною. Тому збільшення залученого капіталу не створює критичної загрози для фінансової стійкості підприємства, але потребує контролю, оскільки подальше зростання зобов’язань може підвищити фінансовий ризик.

Довгострокові зобов’язання упродовж 2023-2025 рр. були відсутні. Це означає, що підприємство не використовувало довгострокові кредити або інші довгострокові позикові джерела фінансування. З одного боку, така ситуація позитивно характеризує підприємство, оскільки воно не має довгострокового боргового навантаження. З іншого боку, відсутність довгострокового фінансування може свідчити про обмежене використання інвестиційних кредитів для оновлення основних засобів чи розширення виробництва.

Коефіцієнт автономії у 2023 р. становив 0,994, у 2024 р. – 0,993, а у 2025 р. – 0,987. Незважаючи на незначне зниження на 0,007, значення показника залишається надзвичайно високим. Це свідчить про те, що майже

все майно підприємства сформоване за рахунок власного капіталу. Такий рівень автономії значно перевищує рекомендоване мінімальне значення, що підтверджує високий рівень фінансової незалежності підприємства.

Коефіцієнт фінансового ризику збільшився з 0,006 у 2023 р. до 0,014 у 2025 р. Абсолютне зростання становило 0,008, а темп зростання – 233,3%. Це означає, що на 1 грн. власного капіталу у 2025 р. припадало лише 1,4 коп. залученого капіталу. Незважаючи на зростання показника, його рівень залишається дуже низьким, тому фінансовий ризик підприємства є мінімальним.

Коефіцієнт фінансової залежності залишався стабільним і становив близько 1,01 протягом усього аналізованого періоду. Це означає, що загальна вартість майна підприємства практично дорівнює його власному капіталу, а частка позикових джерел у фінансуванні є дуже незначною. Така ситуація підтверджує високу самостійність підприємства у фінансуванні своєї діяльності.

Коефіцієнт фінансової стабільності зменшився зі 180,2 у 2023 р. до 72,0 у 2025 р. Зниження становило 108,2 пункту, або 60,1%. Така динаміка пояснюється більш швидким зростанням залученого капіталу порівняно з власним. Проте навіть у 2025 р. значення показника залишається дуже високим, оскільки власний капітал у 72 рази перевищує залучений. Отже, зменшення коефіцієнта не слід оцінювати як критичне, адже підприємство й надалі зберігає високий рівень фінансової стійкості.

Маневреність власних коштів зросла з 0,73 у 2023 р. до 0,79 у 2025 р. Це позитивна тенденція, оскільки вона свідчить про збільшення частки власного капіталу, яка перебуває в мобільній формі та використовується для фінансування оборотних активів. Високе значення цього показника означає, що підприємство має достатній обсяг власних ресурсів для оперативного реагування на поточні фінансові потреби.

Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів упродовж усього періоду дорівнював 0,00, що пов’язано з відсутністю довгострокових

зобов’язань. Це підтверджує, що підприємство не залежить від довгострокових кредиторів. Водночас у перспективі підприємству доцільно розглядати можливість залучення довгострокових фінансових ресурсів для модернізації основних засобів, якщо це буде економічно обґрунтовано.

Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами у 2023-2025 рр. залишався дуже високим: 0,99 у 2023 р., 0,99 у 2024 р. та 0,98 у 2025 р. Незначне зниження на 0,01 не є критичним. Показник свідчить, що майже всі оборотні активи підприємства профінансовані за рахунок власних обігових коштів. Це є позитивною ознакою, оскільки підприємство має високий рівень фінансової незалежності у забезпеченні поточної діяльності.

Отже, за результатами аналізу можна зробити висновок, що СТОВ «Україна» у 2023-2025 рр. характеризується високим рівнем фінансової стійкості, значною часткою власного капіталу, мінімальною залежністю від залучених джерел фінансування та достатнім обсягом власних обігових коштів. Водночас слід звернути увагу на зростання залученого капіталу та поступове зниження коефіцієнта фінансової стабільності, хоча їх рівень поки не створює загрози для фінансового стану підприємства. Загалом підприємство має стійку фінансову базу для продовження господарської діяльності та подальшого розвитку.

Разом з тим, для комплексної оцінки фінансового стану підприємства важливим є визначення рівня його платоспроможності та ліквідності, які характеризують здатність своєчасно та в повному обсязі виконувати поточні зобов’язання. Аналіз відповідних показників дозволяє оцінити достатність ліквідних активів та ефективність управління оборотними ресурсами підприємства.

Динаміка показників платоспроможності та ліквідності СТОВ «Україна» за 2023-2025 рр. наведена в табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Оцінка платоспроможності та ліквідності СТОВ «Україна» Новоукраїнського району Кіровоградської області

Показники	2023 р.	2024 р.	2025 р.	2025 р. +,- до 2023 р.	2025 р. в % до 2023 р.
Грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн	24592	34535	67956	+43364	276,3
Поточні фінансові інвестиції, тис. грн	0	0	0	0	–
Дебіторська заборгованість, тис. грн	4529	5045	4015	-514	88,6
Запаси підприємства, тис. грн	58481	61250	66464	+7983	113,7
Поточні активи, тис. грн	87602	100830	138435	+50833	158,0
Балансова вартість активів, тис. грн	120318	134649	174796	+54478	145,3
Поточні зобов’язання, тис. грн	664	995	2395	+1731	360,7
Оборотні активи, тис. грн	87602	100830	138435	+50833	158,0
Короткострокові кредити банків, тис. грн	0	0	0	0	–
Власні обігові кошти, тис. грн	86938	99835	136040	+49102	156,5
Маневреність власних обігових коштів	0,73	0,75	0,79	+0,06	108,2
Коефіцієнт покриття (загальний)	131,9	101,3	57,8	-74,1	43,8
Коефіцієнт швидкої ліквідності	43,8	39,8	30,1	-13,7	68,7
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	37,0	34,7	28,4	-8,6	76,8
Частка обігових коштів у активах	0,73	0,75	0,79	+0,06	108,2
Частка власних обігових коштів у покритті запасів	1,49	1,63	2,05	+0,56	137,6
Коефіцієнт загальної ліквідності	131,9	101,3	57,8	-74,1	43,8

Джерело: побудовано автором за даними звітності підприємства

Аналіз показників ліквідності та платоспроможності підприємства свідчить про надзвичайно високий рівень його фінансової забезпеченості та здатності своєчасно виконувати свої поточні зобов’язання.

Обсяг грошових коштів та їх еквівалентів у 2025 р. становив 67956 тис. грн., що на 43364 тис. грн. більше, ніж у 2023 р. Темп зростання склав 276,3%, що є свідченням значного підвищення платоспроможності підприємства.

Збільшення грошових ресурсів забезпечує підприємству можливість оперативно здійснювати розрахунки та фінансувати поточну діяльність.

Дебіторська заборгованість у 2025 р. зменшилась на 514 тис. грн., або на 11,4%, що є позитивною тенденцією та свідчить про покращення розрахункової дисципліни. Водночас обсяг запасів зріс на 7983 тис. грн. (13,7%), що може бути пов'язано з розширенням виробничої діяльності.

Поточні активи підприємства у 2025 р. становили 138435 тис. грн., що на 58% більше порівняно з 2023 р. Це свідчить про зростання ресурсної бази підприємства. При цьому поточні зобов'язання залишаються незначними, хоча й зросли у 3,6 рази, до 2395 тис. грн.

Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності) у 2025 р. становив 57,8, що значно перевищує нормативне значення (1,0-2,0). Незважаючи на зниження порівняно з 2023 р., показник залишається надзвичайно високим, що свідчить про значне перевищення оборотних активів над поточними зобов'язаннями.

Коефіцієнт швидкої ліквідності у 2025 р. дорівнює 30,1, що також значно перевищує нормативне значення. Це означає, що навіть без урахування запасів підприємство здатне повністю покрити свої поточні зобов'язання.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності становить 28,4, що є дуже високим значенням та свідчить про наявність значного обсягу ліквідних коштів.

Частка обігових коштів у активах підприємства зросла до 0,79, що свідчить про підвищення мобільності активів. Водночас частка власних обігових коштів у покритті запасів зросла до 2,05, що означає повне та значне перевищення власних ресурсів над потребою у фінансуванні запасів.

Отже, підприємство характеризується надзвичайно високим рівнем ліквідності та платоспроможності, що забезпечує його фінансову стабільність. Разом з тим, надмірно високі значення коефіцієнтів можуть свідчити про неефективне використання ресурсів, зокрема накопичення надлишкових грошових коштів, які могли б бути спрямовані на інвестиційний розвиток підприємства.

Ефективність функціонування підприємства значною мірою визначається рівнем його ділової активності та здатністю генерувати прибуток. Саме ці показники відображають результативність використання наявних ресурсів, швидкість обігу капіталу, а також рівень організації господарської діяльності. Оцінка ділової активності дозволяє визначити, наскільки ефективно підприємство використовує свої активи для отримання доходу, тоді як показники прибутковості характеризують кінцеві результати його діяльності.

В умовах ринкової економіки підвищення ділової активності є одним із ключових факторів забезпечення конкурентоспроможності підприємства, оскільки сприяє прискоренню обороту ресурсів, зменшенню потреби у додатковому фінансуванні та зростанню фінансових результатів. Водночас прибутковість діяльності є узагальнюючим показником ефективності господарювання, що відображає здатність підприємства отримувати фінансовий результат від здійснення операційної діяльності.

Оцінка ділової активності підприємства здійснюється за допомогою системи відносних показників, зокрема коефіцієнтів оборотності капіталу, оборотних активів, дебіторської та кредиторської заборгованості, а також фондовіддачі основних засобів. Аналіз цих показників у динаміці дозволяє визначити тенденції зміни ефективності використання ресурсів підприємства.

З метою узагальнення та систематизації результатів оцінки ділової активності СТОВ «Україна» доцільно проаналізувати відповідні показники за 2023-2025 рр., що наведені в табл. 2.8.

Аналіз показників ділової активності СТОВ «Україна» за 2023-2025 рр. свідчить про загальне підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства, що зумовлено зростанням обсягів реалізації продукції та покращенням окремих показників оборотності.

Таблиця 2.8

Оцінка ділової активності СТОВ «Україна» Новоукраїнського району Кіровоградської області

Показники	2023 р.	2024 р.	2025 р.	2025 р. +,- до 2023 р.	2025 р. в % до 2023 р.
Середня вартість основних засобів, тис. грн.	32716	33268	35090	+2374	107,3
Дохід від реалізації продукції, тис. грн.	45877	40926	66510	+20633	145,0
Середні залишки оборотних активів, тис. грн.	87602	94216	119633	+32031	136,6
Середні залишки власних обігових коштів, тис. грн.	86938	93387	117938	+31000	135,7
Середнє значення дебіторської заборгованості, тис. грн.	4529	4787	4530	+1	100,0
Середнє значення власного капіталу, тис. грн.	119654	126654	153028	+33374	127,9
Середнє значення кредиторської заборгованості, тис. грн.	664	830	1695	+1031	255,3
Середнє значення капіталу, тис. грн.	120318	127484	154723	+34405	128,6
Коефіцієнт оборотності всього капіталу	0,381	0,321	0,430	+0,049	113,2
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	0,523	0,434	0,556	+0,033	106,3
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,383	0,323	0,435	+0,052	113,6
Коефіцієнт оборотності власних обігових коштів	0,528	0,438	0,564	+0,036	106,8
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	10,128	8,549	14,683	+4,555	144,9
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	69,093	49,308	39,244	-29,849	56,8
Оборотність обігових коштів	0,523	0,434	0,556	+0,033	106,3
Фондовіддача основних засобів	1,403	1,230	1,896	+0,493	135,7

Джерело: розраховано автором на основі даних підприємства

Чистий дохід від реалізації продукції у 2025 р. становив 66510 тис. грн., що на 20633 тис. грн. більше, ніж у 2023 р., або на 45,0%. Незважаючи на певне зниження у 2024 р., у 2025 р. відбулося суттєве зростання доходу, що позитивно вплинуло на показники ділової активності підприємства.

Середня вартість основних засобів зросла незначно – на 7,3%, тоді як темпи зростання доходу були значно вищими. Це спричинило підвищення

фондовіддачі з 1,403 до 1,896, що свідчить про зростання ефективності використання основних засобів у процесі господарської діяльності.

Коефіцієнт оборотності всього капіталу збільшився з 0,381 до 0,430, що означає прискорення обігу сукупного капіталу підприємства. Аналогічна тенденція спостерігається і щодо оборотності оборотних активів, яка зросла з 0,523 до 0,556, що свідчить про більш ефективне використання поточних ресурсів.

Позитивною є динаміка коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості, який зріс з 10,128 до 14,683. Це означає, що підприємство скоротило терміни інкасації дебіторської заборгованості, що сприяє покращенню ліквідності та зменшенню ризику неповернення коштів.

Водночас коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості має тенденцію до зниження – з 69,093 до 39,244. Це свідчить про певне уповільнення розрахунків підприємства з постачальниками та іншими кредиторами. Така ситуація може бути результатом використання підприємством комерційного кредиту або відстрочення платежів, що, з одного боку, дозволяє оптимізувати грошові потоки, але, з іншого – потребує контролю.

Оборотність власного капіталу та власних обігових коштів також зросла, що є позитивною тенденцією, оскільки свідчить про підвищення ефективності використання власних фінансових ресурсів підприємства. Це означає, що кожна гривня власного капіталу приносить більший обсяг доходу.

Отже, результати аналізу свідчать про підвищення ділової активності СТОВ «Україна» у 2023-2025 рр., що проявляється у зростанні доходу, підвищенні фондовіддачі та прискоренні оборотності більшості активів. Разом з тим, уповільнення оборотності кредиторської заборгованості потребує уваги з боку керівництва підприємства. Загалом підприємство характеризується достатньо високим рівнем ефективності використання ресурсів та має потенціал для подальшого розвитку.

Водночас важливим етапом дослідження ефективності діяльності підприємства є оцінка його фінансових результатів та рівня прибутковості, які відображають кінцевий результат господарювання та здатність підприємства генерувати прибуток. Аналіз показників прибутку і рентабельності дозволяє визначити ефективність використання ресурсів, оцінити рівень витрат та сформувати уявлення про фінансову результативність діяльності підприємства.

З метою комплексної оцінки прибутковості СТОВ «Україна» доцільно проаналізувати динаміку відповідних показників за 2023-2025 рр., що наведені в табл. 2.9.

Аналіз даних табл. 2.9 свідчить про загальне покращення прибутковості та рентабельності СТОВ «Україна» у 2023-2025 рр., хоча у 2024 р. за більшістю показників спостерігалося тимчасове погіршення результатів діяльності.

Чистий дохід від реалізації продукції у 2025 р. становив 66510 тис. грн., що на 20633 тис. грн. більше, ніж у 2023 р., або на 45,0%. При цьому у 2024 р. показник знизився до 40296 тис. грн., однак у 2025 р. підприємство не лише відновило обсяги реалізації, а й суттєво перевищило рівень 2023 р. Це свідчить про активізацію господарської діяльності та зростання результативності реалізації продукції.

Собівартість реалізованої продукції у 2025 р. становила 30909 тис. грн., що на 4579 тис. грн. більше порівняно з 2023 р., або на 17,4%. Важливо, що темпи зростання собівартості були нижчими, ніж темпи зростання чистого доходу. Така ситуація позитивно вплинула на формування валового прибутку, який зріс із 19547 тис. грн. у 2023 р. до 35601 тис. грн. у 2025 р., тобто на 16054 тис. грн., або на 82,1%.

Таблиця 2.9

Оцінка прибутковості та рентабельності СТОВ «Україна» Новоукраїнського району Кіровоградської області

Показники	2023 р.	2024 р.	2025 р.	2025 р. +,- до 2023 р.	2025 р. в % до 2023 р.
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	45877	40296	66510	+20633	145,0
Собівартість реалізованої продукції	26330	27014	30909	+4579	117,4
Валовий прибуток	19547	13912	35601	+16054	182,1
Доходи від операційної діяльності	2896	4199	6418	+3522	221,6
Адміністративні витрати	1954	1553	2932	+978	150,1
Витрати на збут	194	14	1	-193	0,5
Інші операційні витрати		57	61	+61	–
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	20295	16487	39025	+18730	192,3
Інші доходи	64			-64	0,0
Фінансові витрати	36	48	43	+7	119,4
Інші витрати	154	204	235	+81	152,6
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	20169	16235	38747	+18578	192,1
Чистий фінансовий результат: прибуток	20169	16235	38747	+18578	192,1
Середньорічна величина нематеріальних активів	0	0	0	0	–
Середньорічна величина активів	120318	127484	154723	+34405	128,6
Середня величина власного капіталу	119654	126654	153028	+33374	127,9
Середня величина основного капіталу	32716	33268	35090	+2374	107,3
Середня величина капіталу підприємства	120318	127484	154723	+34405	128,6
Рентабельність продажу	43,96	40,29	58,26	+14,30	132,5
Рентабельність продукції	74,25	51,51	115,19	+40,94	155,1
Рентабельність операційної діяльності	44,23	40,92	58,69	+14,46	132,7
Рентабельність активів	16,76	12,74	25,04	+8,28	149,4
Рентабельність власного капіталу	16,86	12,82	25,32	+8,46	150,2
Рентабельність основного капіталу	61,64	48,80	110,42	+48,78	179,1

Джерело: розраховано автором на основі даних підприємства

Доходи від операційної діяльності також мали позитивну динаміку: у 2025 р. вони становили 6418 тис. грн., що на 3522 тис. грн. більше, ніж у 2023 р., або на 121,6%. Це свідчить про розширення джерел операційних надходжень підприємства. Водночас адміністративні витрати зросли з 1954 тис. грн. до 2932 тис. грн., тобто на 978 тис. грн., або на 50,1%. Таке зростання потребує контролю, однак воно не перевищило темпів зростання доходів та прибутку.

Позитивною тенденцією є суттєве скорочення витрат на збут: із 194 тис. грн. у 2023 р. до 1 тис. грн. у 2025 р. Це може свідчити про оптимізацію збутових витрат або зміну підходів до реалізації продукції. Інші операційні витрати у 2025 р. становили 61 тис. грн., тоді як у 2023 р. вони були відсутні, однак їх обсяг є незначним і не має суттєвого негативного впливу на загальний фінансовий результат.

Фінансовий результат від операційної діяльності у 2025 р. становив 39025 тис. грн., що на 18730 тис. грн. більше порівняно з 2023 р., або на 92,3%. Це свідчить про значне підвищення ефективності основної діяльності підприємства. Фінансовий результат до оподаткування також зріс із 20169 тис. грн. до 38747 тис. грн., тобто на 18578 тис. грн., або на 92,1%. Оскільки чистий фінансовий результат має таку саму величину, можна зробити висновок, що підприємство зберегло високий рівень прибутковості.

Рентабельність продажу у 2025 р. становила 58,26%, що на 14,30 в.п. більше, ніж у 2023 р. Це означає, що частка чистого прибутку в доході від реалізації зросла, тобто кожна гривня реалізованої продукції приносила підприємству більше прибутку. Рентабельність продукції підвищилася з 74,25% до 115,19%, тобто на 40,94 в.п., що свідчить про суттєве зростання прибутковості виробництва.

Рентабельність операційної діяльності зросла з 44,23% у 2023 р. до 58,69% у 2025 р. Це підтверджує, що основна діяльність підприємства стала більш ефективною. Рентабельність активів збільшилася з 16,76% до 25,04%, а

рентабельність власного капіталу – з 16,86% до 25,32%. Отже, підприємство стало ефективніше використовувати як сукупні активи, так і власний капітал.

Особливо помітним є зростання рентабельності основного капіталу: з 61,64% у 2023 р. до 110,42% у 2025 р., тобто на 48,78 в.п. Це свідчить про підвищення ефективності використання основних засобів у процесі господарської діяльності.

Отже, СТОВ «Україна» у 2023-2025 рр. демонструє позитивну динаміку прибутковості та рентабельності. Найбільш вагомими позитивними змінами є зростання чистого доходу, валового прибутку, фінансового результату від операційної діяльності та чистого прибутку. Разом із тим, зростання адміністративних витрат потребує подальшого контролю. Загалом підприємство характеризується високим рівнем прибутковості та ефективним використанням ресурсного потенціалу.

РОЗДІЛ 3
НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ СТАНОМ ПІДПРИЄМСТВА

Ефективне управління фінансовим станом підприємства є ключовою передумовою забезпечення його стабільного функціонування та довгострокового розвитку. Проведений у попередніх розділах аналіз показав, що СТОВ «Україна» характеризується загалом позитивною динамікою фінансово-економічних показників, проте окремі аспекти діяльності, зокрема рівень ліквідності, ефективність використання оборотних активів та структура витрат, потребують активного управлінського впливу. У цьому контексті фінансова діагностика виступає не лише інструментом оцінки, а й основою для прийняття управлінських рішень щодо оптимізації фінансових процесів.

Управління фінансовим станом підприємства доцільно розглядати як системну функцію менеджменту, що передбачає прийняття обґрунтованих рішень щодо формування, розподілу та використання фінансових ресурсів. Це вимагає від керівництва не лише аналізу фінансових показників, а й розробки конкретних заходів, спрямованих на усунення виявлених недоліків і підвищення ефективності господарської діяльності.

З урахуванням результатів аналізу визначено основні напрями управлінського впливу на фінансовий стан підприємства, які наведені в табл. 3.1.

Для наочного відображення послідовності управлінського впливу на фінансовий стан підприємства доцільно представити відповідний механізм у вигляді схеми (рис. 3.1).

Як видно з рисунка, управління фінансовим станом має циклічний характер і передбачає постійний контроль результатів, що дозволяє своєчасно коригувати прийняті управлінські рішення.

Таблиця 3.1

Основні напрями управлінського впливу на фінансовий стан підприємства

Напрям	Управлінські рішення	Очікуваний результат
Підвищення ліквідності	Посилення контролю за дебіторською заборгованістю, впровадження факторингу	Зростання платоспроможності
Управління витратами	Перегляд структури витрат, впровадження бюджетування	Зростання прибутку
Управління оборотними активами	Оптимізація запасів, скорочення операційного циклу	Прискорення обігу коштів
Фінансова стабілізація	Реструктуризація зобов'язань, балансування джерел фінансування	Зниження фінансових ризиків
Стратегічний розвиток	Інвестування в технології та ринки збуту	Підвищення конкурентоспроможності

Джерело: розроблено автором на основі результатів проведеного дослідження

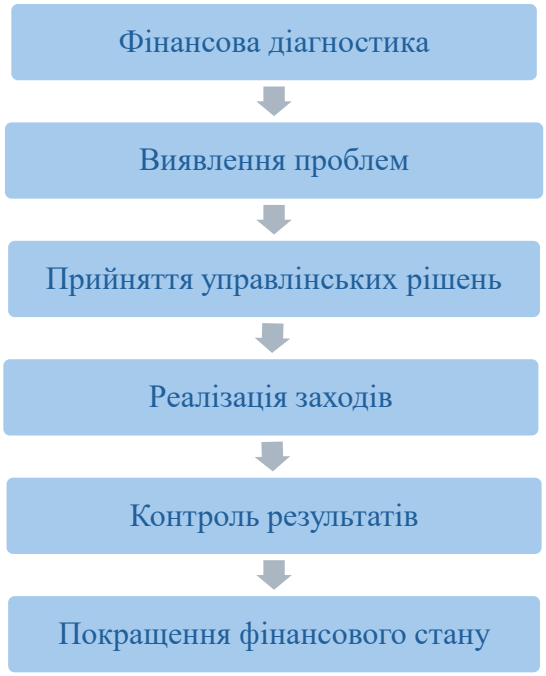

Рис. 3.1. Механізм управління фінансовим станом підприємства

Джерело: розроблено автором

Управлінський аспект запропонованих заходів полягає у цілеспрямованому впливі на ключові фінансові показники підприємства через прийняття відповідних рішень. Зокрема, управління дебіторською заборгованістю передбачає встановлення чітких умов розрахунків із

контрагентами, контроль строків погашення заборгованості та застосування механізмів стимулювання своєчасних платежів. У межах даного дослідження використано сукупний показник дебіторської заборгованості, який визначено як суму її складових відповідно до фінансової звітності підприємства, що дозволяє оцінити загальний обсяг відволікання фінансових ресурсів з обороту.

З метою кількісного обґрунтування управлінських рішень проведено розрахунок прогнозних значень показників із використанням методу планового коригування, який передбачає зміну фактичного значення на заданий відсоток. Розрахунок здійснюється за формулою:

$$P_{прогноз} = P_{факт} \times (1 \pm \Delta/100) \quad (3.1)$$

де:

$P_{прогноз}$ – прогнозне значення показника;

$P_{факт}$ – фактичне значення показника;

Δ – відсоток зміни показника, %.

Застосування цього методу дозволяє керівництву підприємства попередньо оцінити результати впровадження управлінських рішень та обрати найбільш ефективні з них.

Відповідно до проведених розрахунків, скорочення дебіторської заборгованості на 10% забезпечить її зменшення з 4530 тис. грн. до 4077 тис. грн., що сприятиме вивільненню грошових коштів. Оптимізація запасів на 5% дозволить зменшити їх обсяг з 66464 тис. грн. до 63141 тис. грн., що позитивно вплине на оборотність активів. Зниження адміністративних витрат на 10% призведе до їх скорочення з 2932 тис. грн. до 2639 тис. грн. Водночас підвищення ефективності збутової діяльності дозволить збільшити дохід на 5% – до 69836 тис. грн.

Результати управлінських рішень узагальнено в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Економічні результати управлінських рішень, тис. грн.

Захід	Поточне значення	Прогнозне значення	Ефект
Управління дебіторською заборгованістю	4530	4077	+453
Оптимізація запасів	66464	63141	+3323
Оптимізація витрат	2932	2639	+293
Підвищення доходу	66510	69836	+3326

Джерело: розраховано автором на основі даних фінансової звітності підприємства

Сукупний економічний ефект від впровадження зазначених заходів становить 7395 тис. грн. Його визначення здійснюється за формулою:

$$E = \Sigma (P_{після} - P_{до}) \quad (3.2)$$

де:

E – загальний економічний ефект;

$P_{після}$ – значення показника після впровадження заходів;

$P_{до}$ – значення показника до впровадження заходів.

Для оцінки ефективності управлінських рішень використовується показник рентабельності:

$$R = (E / B) \times 100\% \quad (3.3)$$

де:

R – рентабельність заходів, %;

E – економічний ефект;

B – витрати на впровадження заходів.

За умови витрат на реалізацію заходів у розмірі 1500 тис. грн. рівень рентабельності становить 493%, що свідчить про високу ефективність управлінських рішень. Термін окупності визначається за формулою:

$$T = B / E \quad (3.4)$$

де:

T – термін окупності, років;

B – витрати на впровадження заходів;

Е – економічний ефект.

і становить 0,2 року, що підтверджує швидке повернення вкладених коштів.

Таблиця 3.3

Оцінка ефективності управлінських рішень

Показник	Значення
Економічний ефект	7395 тис. грн.
Витрати	1500 тис. грн.
Чистий ефект	5895 тис. грн.
Рентабельність	493%
Термін окупності	0,2 року

Джерело: розраховано автором

Важливим елементом управління фінансовим станом є оцінка впливу прийнятих рішень на ключові показники діяльності підприємства. Запропоновані заходи мають комплексний характер і спрямовані на одночасне покращення ліквідності, прибутковості та ефективності використання ресурсів.

Зокрема, скорочення дебіторської заборгованості забезпечує підвищення платоспроможності підприємства та зменшення потреби у залученні додаткових фінансових ресурсів. Оптимізація запасів сприяє зменшенню витрат на їх зберігання та підвищує оборотність оборотних активів. Зниження адміністративних витрат є результатом удосконалення управлінських процесів і впровадження контролю за витратами. Зростання доходу від реалізації продукції, у свою чергу, є наслідком активізації збутової політики підприємства.

З метою оцінки результативності впровадження управлінських заходів доцільно графічно відобразити їх вплив на формування загального економічного ефекту підприємства (рис. 3.2).

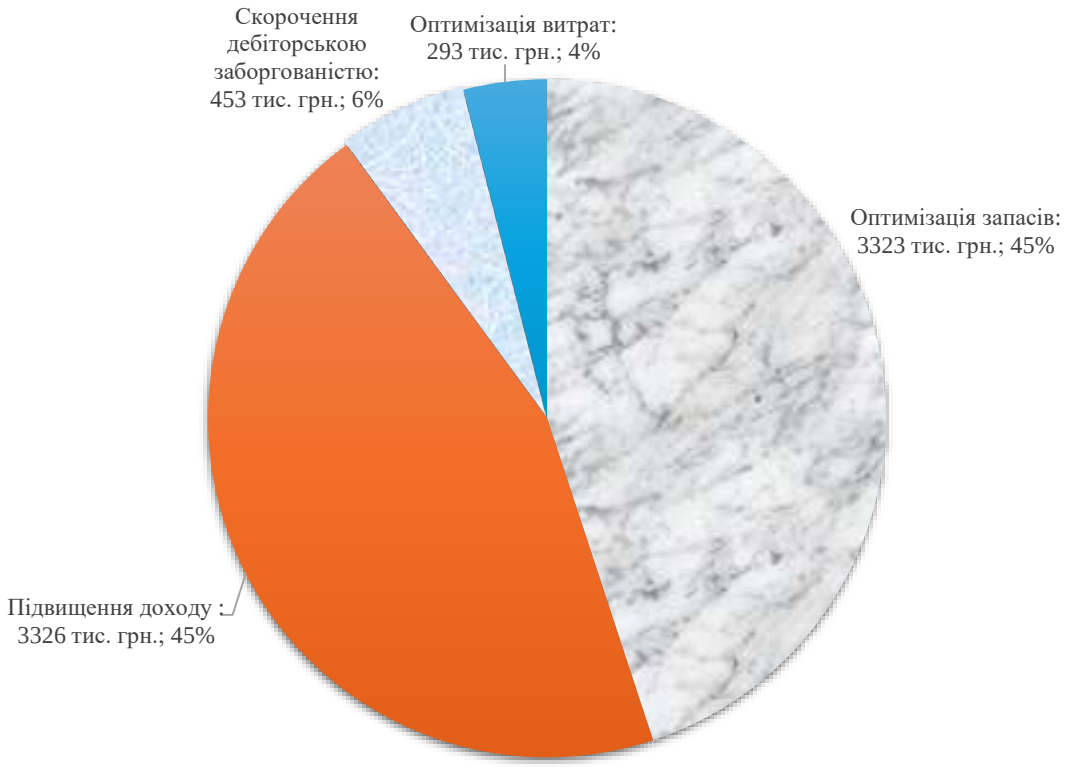

Рис. 3.2. Розподіл економічного ефекту від впровадження управлінських заходів, тис. грн. та %

Джерело: побудовано автором на основі розрахунків.

Як видно з рисунка, ключовим результатом впровадження управлінських заходів є підвищення доходу підприємства, що забезпечує значну частку загального економічного ефекту. Це свідчить про ефективність прийнятих управлінських рішень у сфері збутової політики та ринкової діяльності. Водночас оптимізація запасів і скорочення дебіторської заборгованості сприяють вивільненню фінансових ресурсів та підвищенню ліквідності, що у комплексі забезпечує покращення фінансового стану підприємства.

Таким чином, запропоновані управлінські рішення мають взаємопов’язаний характер і формують синергетичний ефект, що проявляється у суттєвому покращенні фінансових результатів діяльності підприємства. Реалізація зазначених заходів дозволить підвищити ефективність використання ресурсів, зміцнити фінансову стійкість підприємства та забезпечити умови для його подальшого розвитку.

Разом із тим, для досягнення стабільних результатів у довгостроковій перспективі підприємству доцільно перейти від реалізації окремих заходів до формування системної фінансової стратегії. Такий підхід дозволяє узгодити поточні управлінські рішення із загальними цілями розвитку підприємства та забезпечити ефективне використання фінансових ресурсів у майбутньому.

Фінансова стратегія СТОВ «Україна» повинна базуватися на результатах проведеного аналізу та враховувати специфіку його діяльності, зокрема значну частку оборотних активів, високий рівень ліквідності та домінування власного капіталу у структурі фінансових ресурсів. Це свідчить про достатній рівень фінансової незалежності підприємства та створює передумови для реалізації стратегії стабільного розвитку.

З метою обґрунтування стратегічних напрямів розвитку доцільно використовувати інтегральний підхід до оцінки фінансового стану підприємства, який передбачає визначення результатів господарської та фінансової діяльності. Узагальнюючим показником виступає результат фінансово-господарської діяльності, який визначається за формулою:

$$РФГД = РГД + РФД \quad (3.5)$$

де:

РФГД – результат фінансово-господарської діяльності;

РГД – результат господарської діяльності;

РФД – результат фінансової діяльності.

З управлінської точки зору цей показник дозволяє оцінити здатність підприємства генерувати фінансові ресурси та забезпечувати їх ефективне використання. Враховуючи результати проведеного аналізу, можна стверджувати, що СТОВ «Україна» характеризується позитивною динамікою основних фінансових показників, що свідчить про наявність потенціалу для подальшого розвитку.

Для систематизації результатів аналізу та вибору оптимальної фінансової стратегії доцільно застосувати матрицю фінансових стратегій Франшона-Романе, яка дозволяє визначити стратегічне положення підприємства залежно від співвідношення результатів господарської та фінансової діяльності.

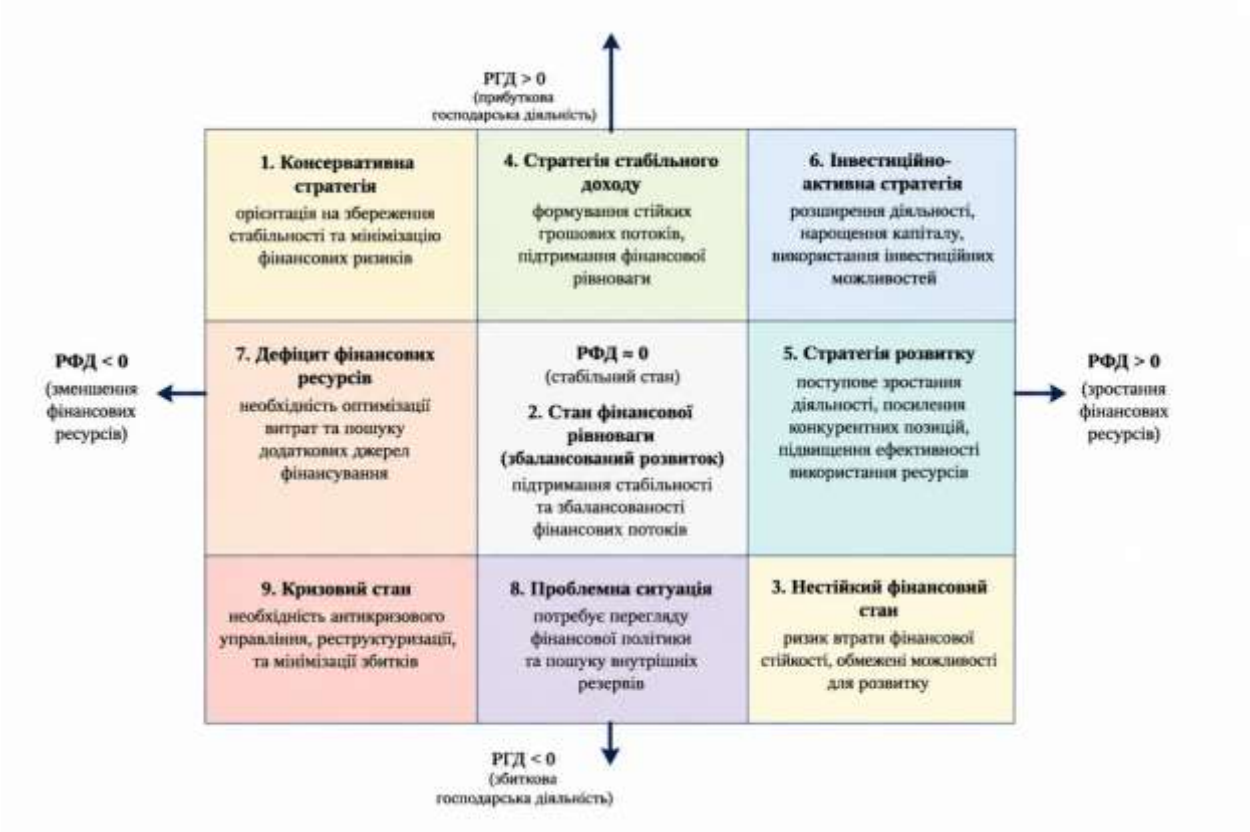

Рис. 3.3. Графічна модель матриці фінансових стратегій підприємства

Джерело: розроблено автором на основі адаптації моделі Франшона-Романе

Як видно з побудованої матриці, фінансовий стан підприємства визначається співвідношенням результатів господарської та фінансової діяльності, що дозволяє оцінити рівень його фінансової стійкості та ризику. Враховуючи результати аналізу діяльності СТОВ «Україна», підприємство має ознаки стабільного функціонування, що проявляється у зростанні доходу, наявності власних фінансових ресурсів та достатньому рівні ліквідності.

З огляду на це, підприємство можна віднести до зони фінансової рівноваги з тенденцією переходу до стратегії розвитку. Така позиція є

результатом ефективного управління фінансовими ресурсами та впровадження заходів, спрямованих на підвищення прибутковості та оптимізацію витрат.

З управлінської точки зору це означає, що для СТОВ «Україна» доцільним є застосування стратегії стабільного розвитку з елементами активного інвестування. Це передбачає не лише підтримання досягнутого рівня фінансової стійкості, але й поступове розширення діяльності, зокрема шляхом інвестування у матеріально-технічну базу, удосконалення виробничих процесів та розширення ринків збуту.

Водночас важливим завданням управління залишається контроль за рівнем фінансових ризиків, зокрема шляхом оптимізації структури активів і забезпечення ефективного використання оборотних коштів. Це дозволить уникнути переходу підприємства у зону нестійкого фінансового стану та забезпечити його стабільне функціонування у майбутньому.

Таким чином, використання матриці фінансових стратегій Франшона–Романе дозволяє не лише оцінити поточний фінансовий стан СТОВ «Україна», але й обґрунтувати вибір оптимального напряму його подальшого розвитку. Запропонований стратегічний підхід забезпечує узгодженість управлінських рішень, підвищує їх ефективність та створює передумови для довгострокового економічного зростання підприємства.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній (дипломній) роботі проведено комплексний аналіз фінансового стану СТОВ «Україна» та обґрунтовано напрями його вдосконалення.

За результатами дослідження встановлено, що підприємство демонструє позитивну динаміку розвитку. Загальна вартість активів у 2025 р. зросла до 174796 тис. грн., що на 54478 тис. грн. більше, ніж у 2023 р., або на 45,3%. У структурі активів домінують оборотні активи, частка яких становить 79,2%, що забезпечує високу мобільність ресурсів.

Позитивною тенденцією є зростання грошових коштів на 43364 тис. грн., або у 2,76 рази, що свідчить про підвищення ліквідності підприємства. Водночас значний обсяг запасів (66464 тис. грн.) потребує оптимізації, оскільки стримує швидкість обороту коштів.

Аналіз джерел фінансування показав, що підприємство має високий рівень фінансової незалежності: частка власного капіталу становить 98,6%, а його обсяг зріс на 52747 тис. грн. Це підтверджує мінімальну залежність від позикових коштів і високий рівень фінансової стійкості.

Оцінка технічного стану основних засобів засвідчила наявність проблем, зокрема зростання коефіцієнта зносу до 0,53 та зниження коефіцієнта придатності до 0,47, що вказує на необхідність оновлення матеріально-технічної бази підприємства.

Разом із тим, аналіз фінансової стійкості підтвердив достатній рівень самофінансування підприємства. Власні обігові кошти у 2025 р. становлять 136040 тис. грн., що на 56,5% більше, ніж у 2023 р., а коефіцієнт автономії залишається на рівні 0,987, що характеризує підприємство як фінансово незалежне.

Важливим результатом є оцінка ділової активності підприємства, яка свідчить про зростання ефективності використання ресурсів. Зокрема, відбувається прискорення оборотності активів та підвищення фондовіддачі,

що вказує на більш ефективне використання майна підприємства. Водночас уповільнення оборотності окремих зобов’язань потребує посилення контролю за розрахунками.

Аналіз рентабельності показав, що підприємство має тенденцію до зростання прибутковості. Зокрема, чистий фінансовий результат у 2025 р. становить 38747 тис. грн., що значно перевищує рівень попередніх років. Рентабельність діяльності залишається на достатньому рівні, що свідчить про ефективність господарювання.

З метою підвищення ефективності діяльності підприємства запропоновано комплекс управлінських заходів, спрямованих на оптимізацію запасів, управління дебіторською заборгованістю, зниження витрат та підвищення доходу.

Результати розрахунків показали, що впровадження заходів забезпечує сукупний економічний ефект у розмірі 7395 тис. грн. Найбільший вплив мають: оптимізація запасів – 3323 тис. грн.; підвищення доходу – 3326 тис. грн.

Ефективність заходів є високою: рентабельність становить 493%, а термін окупності – 0,2 року, що підтверджує їх економічну доцільність.

З метою визначення перспектив розвитку підприємства застосовано матрицю фінансових стратегій, яка показала, що СТОВ «Україна» перебуває у зоні фінансової рівноваги з тенденцією переходу до зони розвитку.

Це означає, що підприємство має достатній рівень фінансової стійкості та потенціал для розширення діяльності. У зв’язку з цим доцільною є стратегія стабільного розвитку з елементами активного інвестування.

Отже, результати дослідження підтверджують, що впровадження запропонованих управлінських рішень дозволяє підвищити ефективність використання ресурсів, забезпечити зростання прибутковості та зміцнити фінансову стійкість підприємства, що створює передумови для його подальшого розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аранчій В. І., Ганущак-Єфіменко Л. М., Христенко Л. М., Шкода М. С., Гнатенко І. А., Фастовець Н. В. Моделювання інтегральної оцінки ефективності менеджменту фінансового стану суб'єктів підприємництва. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2022. № 1. С. 259-270.
2. Базілінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 328 с.
3. Бойчик І. М. Економіка підприємства : підручник. Київ: Кондор, 2016. 378 с.
4. Нагорний П. Д., Базюк Д. С. Оцінка фінансового стану як передумова ефективного управління підприємством. *Трансформаційна економіка*. 2023. № 1. С. 44-49.
5. Денисенко М. П., Зазимко О. В. Основні аспекти оцінки фінансового стану підприємств. *Агросвіт*. 2015. № 10. С. 3-9.
6. Кіндрацька Г. І. Економічний аналіз: підручник / за ред. А. Г. Загороднього. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ: Знання, 2018. 487 с.
7. Бражна Л. В. Аналіз розвитку та фінансового стану підприємств у воєнний період. *Економіка, управління та адміністрування*. 2023. № 2. С. 79-85.
8. Крамаренко Г. О. Фінансовий аналіз : підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 392 с.
9. Томілін О. О., Лесюк А. С. Сутність та оцінка фінансового стану сільськогосподарського підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 14. С. 561-566.
10. Батрак О. В. Методичні положення та методика діагностики фінансового стану підприємства. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2019. № 10 (137). С. 104-107.

11. Захарова Н. Ю. Методичні підходи щодо оцінки фінансового стану підприємства. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. 2013. № 2 (3). С. 128-133.

12. Приходько Н. І. Поняття фінансового стану підприємства: деякі аспекти його визначення. ФІП PSE. 2010. № 8. С. 188-190.

13. Нусінова О. В., Семеняка Т. В. Експрес-діагностика фінансового стану підприємства з метою попередження кризи. *Управління розвитком*. 2015. № 2 (180). С. 65-70.

14. Поддєрьогін А. М., Білик М. Д., Буряк Л. Д. Фінанси підприємств: підручник. Київ: КНЕУ, 2008. 552 с.

15. Серединська В. М. Економічний аналіз: навч. посіб. Тернопіль: Астон, 2017. 624 с.

16. Набатова Ю. О., Гурська Н. В. Оцінка фінансової діяльності підприємства: розробка заходів щодо покращення стану та запобігання можливості банкрутства. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: Економічні науки*. 2021. № 12 (3). С. 53-59.

17. Ємельянов О. Ю. Оцінювання впливу ефективності використання обігових коштів на фінансовий стан підприємств агропромислового комплексу. *Агросвіт*. 2021. № 21-22. С. 3-9.

18. Жидяк О. Р. Фінансовий стан та вдосконалення контролю за фінансовими показниками аграрного підприємства. *Вісник Таврійського державного аграрного університету*. 2015. № 10. С. 138-142.

19. Стащук О., Шостак Л., Булик Д. Банкрутство підприємств в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1801

20. Обущак Т. А. Методологічні принципи управління фінансовим станом торговельного підприємства. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2018. № 1. С. 41-49.

21. Тараруєв Ю. О. Сутність та діагностика фінансового стану підприємства. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2021. Вип. 2. С. 113-119.

22. Ткаченко А. А., Подзігун Я. В., Кулик Ю. М. Удосконалення аналізу фінансового стану на українських підприємствах: проблеми та шляхи їх вирішення. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки*. 2020. Вип. 57. С. 45-53.

23. Кошельник В. М. Напрями зміцнення фінансового стану підприємств у посткризовий період їх розвитку. *Економічні науки. Серія: Облік і фінанси*. 2019. Вип. 10 (1). С. 262-270.

24. Ізмайлова К. В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ: МАУП, 2011. 163 с.

25. Клочко Т. Фінансова безпека як умова фінансової стійкості підприємства. *Економіка та суспільство*. 2021. № 23. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/151

26. Сорока І. І. Зарубіжний досвід оцінювання фінансового стану підприємств у сучасних умовах господарювання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2015. № 2. С. 363-367.

27. Сініцин О. О. Фінансовий левередж в управлінні структурою капіталу. *Ефективна економіка*. 2014. № 9. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3334

28. Біляк Ю. В., Старюк В. В. Діагностика фінансового стану підприємства в системі контролінгу. *Ефективна економіка*. 2022. № 7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2022_7_21

29. Горбачова О. М., Купіч Б. В. Аналіз фінансового стану підприємства. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 50 (2). С. 96-99.

30. Ліснічук О., Шпаковська О. Аналіз фінансового стану як ефективний інструмент управління подальшим розвитком підприємства. *Економічний аналіз.* 2019. Т. 29, № 4. С. 28-34.

31. Комоліков М. С., Беззубко Л. В. Дослідження проблем оцінки фінансового стану підприємств. *Збірник наукових праць Донбаської національної академії будівництва і архітектури*. 2020. № 1. С. 45-52.

32. Міщенко В. А., Таранюк Л. М., Домніна І. І. Превентивне оцінювання фінансового стану підприємства з позиції можливого банкрутства. *Вісник Сумського державного університету. Серія: Економіка*. 2020. № 3. С. 45-53.

33. Сметанюк О. А., Причепа І. В., Білоконь Т. М. Особливості аналізу фінансового стану підприємства в умовах обмежених обсягів інформаційного забезпечення. *Ефективна економіка*. 2022. № 9. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2022_9_22

34. Ясінська В. В., Бержанір І. А. Методичні аспекти комплексної оцінки фінансового стану підприємства. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання сучасної аграрної науки»*, 15-16 листопада 2017 р. Київ, 2017. С. 269-270.

35. Малій О. Г., Ріяка Т. Ю. Прогнозування фінансового стану підприємства та діагностика банкрутства. *Креативний простір*. 2023. № 11. С. 55–57.

36. Ладунка І. С., Кучеренко Є. А. Шляхи покращення фінансового стану підприємств в сучасних економічних умовах. *Економіка і суспільство*. 2016. № 5. С. 185-188.

37. Іванчук Н. В. Фінансова звітність як джерело інформації для аналізу фінансового стану підприємства. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Економіка*. 2020. № 18. С. 57-61.

38. Будько О. В. Фінансова звітність як джерело інформації для прийняття управлінських рішень. *Ефективна економіка*. 2013. № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1721

39. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: підручник. Київ: Знання, 2006. 378 с.

40. Коваленко О. В., Лихойванова А. О. Особливості експрес-аналізу фінансового стану підприємства. *Вісник Дніпропетровського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України. Економічні науки.* 2020. Вип. 1. С. 65-71.